

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 2/2026-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana a sudcov Jany Baricovej, Ladislava Duditša, Libora Duľu, Miroslava Duriša, Rastislava Kaššáka, Miloša Maďara, Petra Molnára, Petra Straku, Ľuboša Szigetihó (sudca spravodajca), Roberta Šorla a Martina Vernarského o návrhu **skupiny 51 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky** na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade čl. I bodu 4 a 5 a čl. II zákona č. 416/2025 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, s čl. 1 ods. 1, čl. 13 ods. 4, čl. 26 ods. 1, 2 a 4, čl. 31, čl. 46 ods. 1, čl. 49, čl. 50 ods. 3 a 4 a čl. 141 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a s čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd takto

r o z h o d o l :

1. Návrh **prijíma** na ďalšie konanie v celom rozsahu.
2. **Pozastavuje účinnosť** čl. II bodu 1 zákona č. 416/2025 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.
3. Návrhu na pozastavenie účinnosti vo zvyšnej časti **nevyhovuje**.
4. Výrok 1 tohto uznesenia nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť okamihom jeho prijatia Ústavným súdom Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov

1. Ústavnému súdu bol 23. decembra 2025 doručený návrh skupiny 51 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“), zastúpených poslankyňou národnej rady Luciou

Plavákovou (ďalej len „navrhovateľa“), na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade čl. I bodu 4 a 5 a čl. II zákona z 11. decembra 2025, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony [ktorý bol následne 27. decembra 2025 vyhlásený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (ďalej len „zbierka zákonov“) pod č. 416/2025 Z. z. (ďalej aj „zákon č. 416/2025 Z. z.“), pozn.], s čl. 1 ods. 1, čl. 13 ods. 4, čl. 26 ods. 1, 2 a 4, čl. 31, čl. 46 ods. 1, čl. 49, čl. 50 ods. 3 a 4 a čl. 141 ods. 1 ústavy a s čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

2. Podstatou návrhu navrhovateľov je namietaný nesúlad (i) skutkovej podstaty marenia volebnej kampane so slobodou prejavu a zásadou ochrany slobodnej súťaže politických síl v demokratickej spoločnosti; (ii) skutkovej podstaty popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne so slobodou prejavu; (iii) zákonom stanovenej nezákonnosti dôkazu, ktorý pochádza od nedôveryhodnej spolupracujúcej osoby, so základným právom na súdnu ochranu, so základným právom na obhajobu, s nezávislosťou súdov a s pozitívnym záväzkom štátu stíhať trestnú činnosť. Výhrady navrhovateľov sa pritom okrem samotného obsahu napadnutých ustanovení zároveň týkajú aj legislatívneho procesu, v ktorom boli napadnuté ustanovenia národnou radou prijaté.

3. Navrhovateľa zároveň navrhuje, aby ústavný súd pozastavil účinnosť „*minimálne*“ čl. II zákona č. 416/2025 Z. z.

I.1. Napadnuté ustanovenia:

4. Podľa čl. I bodu 4 zákona č. 416/2025 Z. z. sa Trestný zákon dopĺňa tak, že za § 351 Trestného zákona sa vkladá § 351a, ktorý vrátane nadpisu znie:

„§ 351a

Marenie volebnej kampane

Kto v spojení s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom

- a) poruší zákaz vykonávať činnosť na podporu alebo v neprospech politických strán a hnutí, koalícií politických strán a hnutí alebo kandidátov v čase ustanovenom na volebnú kampaň, alebo*
- b) poruší zákaz zverejňovať informácie o kandidujúcich politických stranách a hnutiach, kandidujúcich koalíciách politických strán a hnutí alebo kandidátoch 48 hodín pred dňom konania volieb a v deň konania volieb až do skončenia hlasovania, potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok.“*

5. Podľa čl. I bodu 5 zákona č. 416/2025 Z. z. sa Trestný zákon dopĺňa tak, že za § 417e Trestného zákona sa vkladá § 417f, ktorý znie:

„§ 417f

Popieranie mierového usporiadania po druhej svetovej vojne

Kto verejne popiera alebo spochybňuje mierové usporiadanie pomerov po druhej svetovej vojne, ktoré vzniklo na základe právnych aktov reprezentatívnych orgánov Československej republiky alebo Slovenskej národnej rady, potrestá sa odňatím slobody až na šesť mesiacov.“

6. Podľa čl. II bodu 1 zákona č. 416/2025 Z. z. sa Trestný poriadok dopĺňa tak, že § 119 Trestného poriadku sa dopĺňa odsekom 6, ktorý znie:

„(6) Za dôkaz získaný prostredníctvom poskytnutia nezákonného benefítu, ktorý sa nesmie v konaní použiť podľa odseku 5, sa považuje aj dôkaz získaný od osoby, ktorej bol poskytnutý benefít a ktorá v akomkoľvek trestnom konaní nevypovedala pravdivo o podstatných skutočnostiach alebo neuviedla vo svojej výpovedi všetky podstatné skutočnosti.“

7. Podľa čl. II bodu 2 zákona č. 416/2025 Z. z. sa Trestný poriadok dopĺňa tak, že v § 168 ods. 1 Trestného poriadku sa na konci prvej vety pripájajú tieto slová:

„... alebo ak dôkazy boli získané od osoby, ktorej bol poskytnutý benefít, pričom súd uvedie aj hodnotenie jej dôveryhodnosti.“

8. Napadnuté ustanovenia nadobudli v zmysle čl. VII zákona č. 416/2025 Z. z. účinnosť dňom vyhlásenia v zbierke zákonov, t. j. 27. decembra 2025.

I.2. K neústavnosti legislatívneho procesu:

9. Vláda Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) 21. novembra 2025 predložila národnej rade vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (parlamentná tlač č. 1115), ktorý v pôvodnom, t. j. vládou predloženom, znení menil a dopĺňal § 212 Trestného zákona (trestný čin krádeže) o tzv. „horalkový paragraf“, pričom vláda národnej rade navrhla prerokovať tento vládny návrh zákona v skrátanom legislatívnom konaní (parlamentná tlač č. 1114).

10. Národná rada uznesením z 9. decembra 2025 rozhodla, že predmetný vládny návrh zákona prerokuje v skrátanom legislatívnom konaní.

11. Národná rada uznesením z 10. decembra 2025 rozhodla, že predmetný vládny návrh zákona prerokuje v druhom čítaní, a pridelenila ho na prerokovanie Ústavnoprávnemu výboru Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „ÚPV“).

12. Predmetný vládny návrh zákona prerokoval ÚPV na svojom zasadnutí 11. decembra 2025 v ranných hodinách (rokovanie od 8.00 h) a odporúčal ho národnej rade schváliť so zmenami a s doplneniami uvedenými v prílohe uznesenia ÚPV č. 411 z 11. decembra 2025. Súčasťou týchto doplnení boli o. i. aj pozmeňujúce návrhy, ktoré na rokovanie ÚPV počas jeho rokovania predložili poslanci R. Glück, Z. Plevíková a R. Eliáš, ktorými navrhli, aby sa vládny návrh predmetného zákona doplnil o napadnuté ustanovenia.

13. Národná rada v ten istý deň, t. j. 11. decembra 2025 (o 18.23 h), schválila v II. čítaní predmetný pozmeňujúci návrh ÚPV a následne v ten istý deň v III. čítaní (o 18.52 h) schválila predmetný vládny návrh zákona ako celok.

14. Prezident Slovenskej republiky následne tento zákon podpísal 23. decembra 2025.

15. Navrhovatelia argumentujú, že minimálne napadnuté ustanovenie čl. II. zákona č. 416/2025 Z. z. (novela Trestného poriadku), ktoré doň bolo vložené až pozmeňujúcim a dopĺňujúcim návrhom skrz správu ÚPV, nebolo predmetom medzirezortného pripomienkového konania, nebolo súčasťou vládneho návrhu zákona (ten menil primárne Trestný zákon) a jeho schválenie vykazuje známky tzv. „prílepku“ a rozporu s § 94 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky

č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rokovacom poriadku“). Na základe tohto ustanovenia pri prerokúvaní návrhu zákona nemožno podať návrh, ktorým sa mení alebo dopĺňa iný zákon, ktorý obsahovo nesúvisí s prerokúvaným návrhom zákona. Takto schválený text napadnutého ustanovenia čl. II zákona č. 416/2025 Z. z. tiež naráža na procedurálne limity § 6 ods. 3 zákona č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý ustanovuje, že návrh zákona nemôže obsahovať novelizáciu iného zákona, ktorá obsahovo nesúvisí s návrhom zákona.

16. Navrhovatelia ďalej poukazujú na to, že ešte 10. decembra 2025 hlasovaním č. 135 o 17.14 h o procedurálnom návrhu poslanca M. Saloňa podanom v mene troch poslaneckých klubov vládna parlamentná väčšina odhlasovala, že v II. čítaní so začiatkom 11. decembra 2025 o 9.00 h sa bude postupovať podľa § 29a zákona o rokovacom poriadku a rozprava sa skrúti na 12 hodín. Vzhľadom na rokovanie o napadnutom zákone v skrútenom legislatívnom konaní, na rozpravu k tejto zásadnej zmene a doplneniu mali poslankyne a poslanci priestor v II. čítaní ani nie 10 hodín. Pritom v čase, keď boli na ÚPV schválené predmetné pozmeňujúce návrhy, ktoré sú predmetom návrhu navrhovateľov na posúdenie súladu s ústavou, už vzhľadom na schválenú procedúru podľa § 29a zákona o rokovacom poriadku nebolo možné, aby sa do rozpravy zapojili ďalší poslanci a poslankyne, ktorí nemohli v čase nahlasovania poslancov a poslankýň za jednotlivé kluby 10. decembra 2025 vedieť, že na ÚPV bude schválená táto zásadná zmena. Možnosť doplniť ďalších poslancov a poslankyne s organizačným oddelením parlamentu overovala predsedníčka klubu Progresívne Slovensko Zuzana Mesterová, pričom jej bolo potvrdené, že takéto doplnenie už nie je možné. Diskusia o konečnej podobe návrhu zákona tak bola prakticky úplne znemožnená pre mnohých poslancov a poslankyne.

17. Navrhovatelia uvádzajú, že druhé čítanie skončilo hlasovaním o pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhoch ÚPV 11. decembra 2025 o 18.23 h. Tretie čítanie po incidente v pléne národnej rady skončilo po necelých 20 minútach, keďže na návrh predsedu národnej rady parlamentná koalíčná väčšina odhlasovala ukončenie rozpravy podľa § 35 ods. 7 zákona o rokovacom poriadku. Hlasovaním v III. čítaní bol napadnutý zákon schválený 11. decembra 2025 o 18.52 h.

18. Navrhovatelia sa stotožňujú s názorom ústavného súdu, že jadro legislatívneho procesu je v slobodnej diskusii zástupcov ľudu (sp. zn. PL. ÚS 3/2024 z 3. júla 2024, bod 321). Obmedzenie rozpravy k dôležitej zmene v trestnoprávných kódexoch na pár hodín predstavuje podľa navrhovateľov zneužitie práva parlamentnej väčšiny na úkor demokratickej diskusie a práv parlamentnej opozície. Postupnými a na seba nadväzujúcimi krokmi parlamentnej koalíčnej väčšiny došlo podľa presvedčenia navrhovateľov pri schvaľovaní napadnutého zákona najmä v časti pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhov ÚPV k neústavnému obmedzeniu diskusie a materiálnemu obmedzeniu výkonu mandátu poslancov a poslankýň parlamentnej menšiny. Parlamentná väčšina podľa úsudku navrhovateľov nemala záujem o štandardnú a demokratickú diskusiu o navrhovanom prameni práva.

19. Podľa názoru navrhovateľov § 35 ods. 7 zákona o rokovacom poriadku nie je možné aplikovať v akomkoľvek čase v rámci ktorejkoľvek rozpravy, keďže toto ustanovenie slúži ako *ultima ratio* prostriedok v prípadoch, keď niekoľkotýždňovou až mesačnou obštrukciou poslanca/poslankyne alebo poslancov či poslankýň národnej rady je znemožnený riadny chod ústavného orgánu, teda

zákonodarného zboru, v tom smere, že by „viedla k paralýze legislatívnej činnosti alebo by zásadným spôsobom narušila fungovanie parlamentu“ (nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. Pl-ÚS 30/23, bod 127). Inak povedané, záujem na prijímaní konkrétnych zákonných opatrení musí prevážiť nad právom poslancov a poslankyň využívať priestor pléna národnej rady na slobodný výkon mandátu v medziach zákona, hoc i parlamentnou obštrukciou [„*obstrukce jsou sice právem parlamentní opozice... obstrukce lze označit za specifickou formu komunikace v rámci svobodné soutěže politických sil (zejména směrem k veřejnosti)... Obstrukce jsou proto (přinejmenším do jisté míry) legálním prostředkem v politické soutěži*“ (ibid., body 126 a 127)]. V prípade schvaľovania predmetného zákona sa však parlamentná opozícia k potenciálnej obštrukcii v II. a III. čítaní ani len nedostala, keďže vládna väčšina v II. čítaní skrátila a následne v III. čítaní po necelých 20 minútach bez vystúpenia čo i len jedného poslanca alebo poslankyne v rozprave ukončila predčasne diskusiu o predmetnom zákone.

20. Podľa názoru navrhovateľov tak možno v súčte opísaných krokov parlamentnej väčšiny (prílepok + skrátenie rozpravy + predčasné mocenské ukončenie rozpravy) hovoriť o tzv. „valcovaní opozície“ a porušení ústavných princípov legislatívneho procesu a práv parlamentnej opozície tak, ako to v nálezoch sp. zn. PL. ÚS 13/2022 a sp. zn. PL. ÚS 18/2022 definoval ústavný súd. Predmetný zákon preto podľa názoru navrhovateľov nie je minimálne v časti čl. I bodov 4 a 5 a čl. II v súlade s čl. 1 ods. 1 a čl. 31 ústavy.

21. Nadväzujúc na uvedené, navrhovatelia zdôrazňujú, že takýto postup parlamentnej väčšiny využívajúci pokútne pripravené, predložené a schválené „prílepky“ a/alebo skrátenie rozpravy podľa § 29a zákona o rokovanom poriadku na niekoľko hodín v tom istom legislatívnom procese a schválenie nočného rokovania o návrhoch zákonov, alebo ukončenie rozpravy podľa § 35 ods. 7 zákona o rokovanom poriadku sa neudial na ťarchu práv parlamentnej opozície prvýkrát práve pri schvaľovaní napadnutého zákona. Vládna väčšina si tento podľa právneho názoru navrhovateľov nezákonný a neústavný postup vyskúšala v praxi (i) v januári a vo februári 2024 pri rokovaní o veľkej novele trestných kódexov; (ii) v júni 2024 pri schvaľovaní zákona č. 166/2024 Z. z. o niektorých opatreniach na zlepšenie bezpečnostnej situácie v Slovenskej republike (lex atentát); (iii) v septembri 2024 pri rokovaní a schvaľovaní tzv. konsolidačného balíčka (zákon č. 278/2024 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti s ďalším zlepšovaním stavu verejných financií, a zákona č. 279/2024 Z. z. o dani z finančných transakcií a o zmene a doplnení niektorých zákonov); (iv) v apríli 2025 pri rokovaní a schvaľovaní zákona č. 109/2025 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony; (v) v septembri 2025 pri rokovaní a schvaľovaní zákona č. 261/2025 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti s konsolidáciou verejných financií (druhý konsolidačný balík); (vi) v októbri 2025 pri schvaľovaní „balíka školských zákonov“ a (vii) v decembri pri schvaľovaní nového zákona o Úrade na ochranu oznamovateľov, ktorý bol schválený 12. decembra 2025.

22. Navrhovatelia v tejto súvislosti argumentujú, že ak aj ústavný súd tento postup parlamentnej väčšiny svojím nálezom sp. zn. PL. ÚS 3/2024 z 3. júla 2024 k súladu novely trestných kódexov (zákon č. 40/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony) odobril ako súladný s ústavou, avšak ako vysoko problematický a výnimočný, tak postupom parlamentnej väčšiny pri prijímaní

predmetného zákona a ukončením rozpravy v III. čítaní sa stala z tohto prístupu parlamentnej väčšiny k právam parlamentnej opozície a slobodnej diskusii v parlamente norma a parlamentná väčšina je odhodlaná ju použiť (resp. v minulosti už použila) bez ohľadu na vecnosť diskusie a zapájanie alebo obštruovanie opozície. Ide o štandardizovanie nebezpečného javu pre demokraciu a slobodnú diskusiu v parlamente. Podľa navrhovateľov ide o zintenzívnenie dusenia slobodnej parlamentnej diskusie zo strany parlamentnej väčšiny, pričom už nemožno hovoriť ani o ojedinelom excese parlamentnej väčšiny, ale podľa navrhovateľov ide o úmyselný, vedomý, premyslený a opakujúci sa postup parlamentnej väčšiny a spôsob vládnutia na úkor práv opozície a slobodnej politickej súťaže. Navrhovatelia považujú za preukázané, že nástrojom parlamentného vládnutia parlamentnej väčšiny sa stalo „valcovanie opozície“ (PL. ÚS 18/2022). V tomto smere už nie je podľa mienky navrhovateľov možné relativizovať tento prístup parlamentnej väčšiny názorom, že poslanci a poslankyne opozície mali možnosť sa zapojiť do rozpravy a diskusie o napadnutých predpisoch v II. a III. čítaní.

I.3. K namietanému nesúladu čl. I bodu 4 a 5 zákona č. 416/2025 Z. z. (novela Trestného zákona):

23. Vo vzťahu k samotnému obsahu napadnutých ustanovení čl. I bodu 4 a 5 zákona č. 416/2025 Z. z., ktorými bol novelizovaný Trestný zákon doplnením nových skutkových podstatí trestného činu marenia volebnej kampane a trestného činu popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne, navrhovatelia v úvode argumentujú, že trestná politika štátu predstavuje jednu z najintenzívnejších foriem verejnej moci, prostredníctvom ktorej štát zasahuje do základných práv jednotlivca, najmä do osobnej slobody a slobody prejavu. Keďže verejná moc rozhoduje o právach a povinnostiach subjektov autoritatívne, tieto subjekty s orgánmi verejnej moci nie sú v rovnoprávnom postavení a obsah rozhodnutia nezávisí od vôle subjektu, štátne donútenie je znakom verejnej moci (ÚS ČSFR, I. ÚS 191/92). Najsilnejším a najintruzívnejším druhom verejnej moci je trestná moc štátu. Hoci zákonodarca disponuje pri formovaní trestnej politiky istým priestorom uváženia, tento priestor nie je neobmedzený. V materiálnom právnom štáte je trestná politika ústavne viazaná povinnosťou rešpektovať princíp proporcionality, zákaz svojvôle, požiadavku racionality zvolených normatívnych prostriedkov a garancie základných práv a slobôd (PL. ÚS 3/2024, body 353 a 354). Taktiež je uváženie zákonodarcu pri definovaní trestnej politiky limitované záväzkami vyplývajúcimi z práva Európskej únie (najmä harmonizáciou), ako aj z medzinárodného práva vrátane medzinárodných zmlúv stanovujúcich garancie základných práv a slobôd. Zákonodarca je preto povinný preukázať, že kriminalizácia určitého správania sleduje legitímny cieľ, je spôsobilá tento cieľ dosiahnuť a neprekračuje mieru nevyhnutnú na jeho dosiahnutie, pričom trestné právo nemôže byť používané ako nástroj symbolického vyjadrenia politických alebo hodnotových postojov štátu. Tento ústavný rámec je osobitne prísny v situáciách, keď trestnoprávna represia smeruje do oblastí, ktoré sú tradične regulované menej invazívnymi právnymi prostriedkami.

24. Navrhovatelia ďalej argumentujú, že z princípov materiálneho právneho štátu zároveň vyplýva zásada postavenia trestného práva ako prostriedku *ultima ratio*, podľa ktorej má trestné právo vystupovať ako krajný prostriedok ochrany spoločenských vzťahov, a to až vtedy, keď ochrana prostredníctvom iných právnych odvetví zlyháva alebo je zjavne nepostačujúca. Kriminalizácia správania, ktoré je už predmetom administratívnej, priestupkovej alebo civilnoprávnej regulácie,

si preto vyžaduje mimoriadne presvedčivé odôvodnenie existencie kvalitatívne vyššieho stupňa spoločenskej nebezpečnosti. Výkon trestného práva má byť realizovaný na báze zdržanlivosti. Ak zákonodarca bez dostatočného vysvetlenia prekračuje hranicu medzi správnoprávnou sankciou a trestnoprávnou represiou, dochádza k oslabeniu vnútornej racionality trestného systému a k rozostreniu rozdielu medzi trestným právom a inými sankčnými mechanizmami, čo je v rozpore s požiadavkami právnej istoty a predvídateľnosti práva.

25. Podľa názoru navrhovateľov osobitnú ústavnú citlivosť nadobúda trestná politika štátu vtedy, keď sa jej predmetom stáva prejav názorov, hodnotových postojov alebo historických interpretácií, teda sféra, ktorá spadá do jadra slobody prejavu. Sloboda prejavu nepožíva ústavnú ochranu len v prípade konsenzuálnych, neutrálne prijímaných alebo spoločensky konformných názorov, ale aj v prípade prejavov, ktoré sú kontroverzné, znepokojujúce alebo spochybňujúce dominantné spoločenské naratívy. Trestnoprávny zásah do tejto oblasti je preto prípustný len výnimočne a len za podmienky, že existuje jasne identifikovateľná a naliehavá spoločenská potreba, ktorú nemožno uspokojiť miernejšími prostriedkami. Ak trestná norma sankcionuje samotné popieranie alebo spochybňovanie určitých historických či politicko-právnych konštrukcií bez preukázania bezprostredného ohrozenia konkrétneho chráneného statku, vzniká vážne riziko, že trestné právo prestáva plniť ochrannú funkciu a začína fungovať ako nástroj presadzovania oficiálneho výkladu dejín alebo politickej reality, čo je v demokratickom právnom štáte neprípustné. Podľa názoru navrhovateľov zavedenie nových skutkových podstát trestných činov marenia volebnej kampane a popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne predstavuje kvalitatívne rozšírenie trestnoprávnej represie do oblastí, ktoré sú svojou povahou úzko späté s výkonom politických práv a so slobodou prejavu. Trestná politika štátu v tejto oblasti preto podlieha osobitne prísny ústavným limitom vyplývajúcim z princípu materiálneho právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy, zo zásady proporcionality podľa čl. 13 ods. 4 ústavy a zo zásady zákonnosti v trestnom práve vyjadrenej v čl. 49 ústavy. Ústavný súd pritom vo svojej ustálenej judikatúre opakovane zdôrazňuje, že trestné právo nemôže byť používané ako nástroj preventívnej či symbolickej regulácie spoločenských javov, ale výlučne ako krajné riešenie v prípadoch, keď ochrana základných spoločenských hodnôt prostredníctvom menej invazívnych právnych prostriedkov zjavne zlyháva (napr. PL. ÚS 106/2011, bod 11).

A. K namietanému nesúladu čl. I bodu 4 zákona č. 416/2025 Z. z. (trestný čin marenia volebnej kampane) s čl. 1 ods. 1, čl. 13 ods. 4, čl. 26 ods. 1, 2 a 4, čl. 31 a čl. 49 ústavy a čl. 10 dohovoru:

26. Podľa názoru navrhovateľov zavedenie skutkovej podstaty trestného činu marenia volebnej kampane do Trestného zákona naráža predovšetkým na princíp *ultima ratio* trestného práva, pričom samotný zákonodarca v dôvodovej správe priznáva, že porušenie pravidiel volebnej kampane je už dnes sankcionované prostredníctvom správnych deliktov a priestupkov, pričom trestnoprávna rovina sa zavádza výlučne na základe kvalifikačného znaku „v spojení s cudzou mocou alebo cudzím činiteľom“. Takto formulovaný prechod zo správneho práva do trestného práva však podľa názoru navrhovateľov nie je sprevádzaný presvedčivým odôvodnením, prečo by existujúce administratívne sankčné mechanizmy neboli spôsobilé reagovať aj na závažnejšie formy porušenia volebnej kampane vrátane tých, ktoré majú cezhraničný alebo zahraničný prvok. Trestné právo je týmto spôsobom použité nie ako krajné riešenie, ale ako paralelný sankčný režim, čo je v rozpore

s jeho ústavnou funkciou a s doktrínalným chápaním trestného práva ako *ultima ratio*, na ktorom sa zhoduje nielen judikatúra ústavného súdu, ale aj prevažná odborná literatúra trestného práva. Navyše nová právna úprava trestného činu marenia volebnej kampane ignoruje spoločenskú potrebu zoslabenia sankčného aparátu pri regulácii porušovania princípov volebnej kampane, keďže samotná Štátna komisia pre voľby a kontrolu financovania politických strán (ďalej len „štátna volebná komisia“) len nedávno, vychádzajúc zo svojej praxe a z rozhodovacej činnosti, prijala uznesenie č. 23.5.1 zo 7. októbra 2025, v ktorom o. i. konštatovala, že v prípade pokút za porušenie volebného moratória a moratória na zverejňovanie výsledkov volebných prieskumov považuje za odôvodnené zníženie dolnej hranice zákonom stanovenej sadzby, keďže v aplikačnej praxi sa vyskytujú aj zanedbateľné porušenia, ktoré nemajú žiadny reálny vplyv na priebeh ani výsledok volieb.

27. Podľa navrhovateľov je mimoriadne problematická aj miera neurčitosti skutkovej podstaty marenia volebnej kampane, ktorá vyvoláva pochybnosti o súlade s princípom *nullum crimen sine lege certa*. Trestná norma, ktorá sankcionuje „činnosť na podporu alebo v neprospech politických strán, hnutí, koalícií alebo kandidátov“, preberá pojmový aparát z administratívnoprávnej úpravy volebnej kampane, avšak bez toho, aby ho v trestnoprávnom kontexte ďalej spresnila. Adresát trestnej normy tak nemá možnosť s dostatočnou mierou predvídateľnosti rozlíšiť medzi dovoleným politickým prejavom, zakázanou volebnou kampaňou a už trestnoprávne relevantným konaním. Ústavný súd pritom v náleze sp. zn. PL. ÚS 5/2017 z 9. januára 2019 („extrémistická novela“) výslovne konštatoval, že v trestnom práve je neurčitosť právnej normy obzvlášť neprípustná, pretože prenáša normotvornú právomoc na orgány činné v trestnom konaní a súdy, čím vytvára priestor pre svojvoľnú aplikáciu práva. V danom prípade práve z tohto dôvodu ústavný súd konštatoval nesúlad časti tzv. extrémistickej novely s ústavou. Tento deficit určitosti je v prípade napadnutého ustanovenia ešte umocnený tým, že ide o normu zasahujúcu do sféry politickej súťaže a verejnej diskusie. Kolízia tohto napadnutého ustanovenia so slobodou prejavu a s politickým prejavom je pritom z ústavného hľadiska zásadná. Politický prejav patrí podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu a aj Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k jadrú ochrany slobody prejavu a akékoľvek jeho obmedzenie musí spĺňať najprísnejšie kritériá proporcionality. Trestnoprávna sankcia za porušenie pravidiel volebnej kampane, ktorá sa dotýka samotného vyjadrovania názorov na politické subjekty, kandidátov či voľby, predstavuje extrémne invazívny zásah do demokratickej politickej diskusie. Podľa názoru navrhovateľov je riziko tzv. „*chilling effect*“, teda odradzujúceho účinku trestnej represie na legitímnu politickú debatu, v tomto prípade zjavné a zákonodarca ho nijako ústavne relevantným spôsobom nevyvážil. V tejto súvislosti navrhovatelia poukazujú na judikatúru ústavného súdu k slobode prejavu počas volebnej kampane a k slobode prejavu počas moratória (PL. ÚS 22/2017, PL. ÚS 68/2014). Vychádzajúc z už uvedeného, dospievajú navrhovatelia k záveru, že kým rozhodovacia prax štátnej volebnej komisie a judikatúra ústavného súdu smerujú k preferovaniu slobody prejavu aj počas moratória, tak zákonodarca namiesto dekriminalizácie slobody prejavu počas kampane a počas volebného moratória pristúpil napadnutou právnou úpravou k vráteniu sa o 20 – 30 rokov vývoja spoločnosti späť, kriminalizuje slobodu prejavu patriacu a uplatňovanú aj v čase volebnej kampane a ignoruje ústavným súdom presadzovanú teóriu tzv. živej ústavy, resp. uplatňovanie tzv. evolutívneho výkladu ústavy vo vzťahu k volebnému moratóriu a slobode prejavu a práva na informácie.

28. Navrhovatelia poukazujú aj na nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 26/2019 z 26. mája 2021, v ktorom ústavný súd formuloval základné ústavné východiská posudzovania zásahov štátu do slobody prejavu a práva na informácie v kontexte volebnej kampane, pričom podľa navrhovateľov tieto závery majú zásadný význam aj pre posúdenie ústavnosti skutkovej podstaty trestného činu marenia volebnej kampane. Ústavný súd v tomto náleze výslovne zdôraznil, že právo na informácie a sloboda prejavu nepredstavujú len individuálne slobody izolovaného jednotlivca, ale tvoria nevyhnutnú súčasť samotného mechanizmu slobodnej politickej súťaže, bez ktorej nemožno hovoriť o skutočnom výkone aktívneho volebného práva v demokratickom právnom štáte. Ústavný súd v uvedenom náleze jednoznačne odmietol paternalistické chápanie úlohy štátu vo volebnom procese, keď konštatoval, že štát nemá ústavné oprávnenie „chrániť“ voliča pred informáciami“ ani vytvárať právne bariéry, ktorých účelom by bolo eliminovať vplyv informácií na rozhodovanie voliča. Naopak, ústavne akceptovateľná regulácia volebnej kampane sa podľa ústavného súdu môže týkať len vonkajších, objektívnych podmienok politickej súťaže, a to takým spôsobom, ktorý nezasahuje do samotného jadra politického prejavu a slobodného toku informácií. Z týchto ústavných téz vyplýva, že každé obmedzenie šírenia informácií v období volebnej kampane predstavuje výnimku zo zásady slobody prejavu, ktorá musí byť interpretovaná reštriktívne a podrobená prísnemu testu proporcionality. Podľa navrhovateľov je dôležité obzvlášť to, že ústavný súd v náleze sp. zn. PL. ÚS 26/2019 opakovane pracuje s premisou, že volič je racionálnym a autonómnym subjektom politického rozhodovania, ktorého schopnosť kriticky vyhodnocovať informácie nemožno spochybňovať prostredníctvom zákonodarnej fikcie. Ústavný súd v tejto súvislosti zdôraznil, že pluralita názorov, informácií a hodnotení je imanentnou súčasťou demokratickej politickej diskusie a že štát nemôže selektívne určovať, ktoré informácie sú pre voliča „prípustné“ a ktoré už majú byť predmetom zákazu alebo sankcie. Tento záver má podľa navrhovateľov bezprostredný význam pre posúdenie ústavnosti trestného činu marenia volebnej kampane, pretože kriminalizácia určitej formy šírenia informácií alebo politickej komunikácie počas kampane ide nad rámec ústavne tolerovanej regulácie a zasahuje priamo do priestoru, ktorý ústavný súd považuje za jadro politickej slobody. Ústavný súd zároveň v náleze sp. zn. PL. ÚS 26/2019 výslovne upozornil na riziko tzv. „ochromujúceho účinku“ právnej regulácie, teda situácie, keď samotná existencia prísnych sankcií vedie k preventívnemu umlčavaniu legitímnych prejavov zo strachu z postihu. Hoci v posudzovanom prípade išlo o správnoprávne obmedzenie, ústavný súd zdôraznil, že aj takéto zásahy musia byť formulované s maximálnou mierou predvídateľnosti a úzkej viazanosti na legitímny cieľ. Ak už správnoprávna regulácia nesie riziko neprimeraného zásahu do slobody prejavu, potom trestnoprávna sankcia spojená s hrozbou odňatia slobody, predstavuje z hľadiska ústavných princípov ešte výrazne intenzívnejší zásah, ktorý musí spĺňať najprísnejšie kritériá nevyhnutnosti a proporcionality. Z nálezu sp. zn. PL. ÚS 26/2019 zároveň vyplýva, že ústavný súd považuje reguláciu volebnej kampane za oblasť, v ktorej majú byť prednostne využívané miernejšie právne prostriedky, najmä administratívne mechanizmy, a nie represívne nástroje trestného práva. Ústavný súd v tomto kontexte neformuloval žiadny záver, ktorý by legitimizoval prechod od správnoprávnej regulácie porušení pravidiel kampane k ich kriminalizácii. Naopak, z jeho argumentácie vyplýva, že trestnoprávne riešenia v tejto oblasti by boli v rozpore s ústavnou povahou politickej súťaže ako priestoru zvýšenej ochrany slobody prejavu. Podľa mienky navrhovateľov v kontexte citovanej judikatúry ústavného súdu je zavedenie trestného činu marenia volebnej kampane v zjavnom napätí s doterajšou judikatúrou ústavného súdu. Kriminalizácia konania, ktoré ústavný súd dlhodobo posudzuje v režime administratívneho

práva a ktoré považuje za súčasť dynamickej politickej komunikácie, predstavuje kvalitatívny posun od regulácie k represii. Takýto posun je o to problematickejší, že sa dotýka samotného jadra politického prejavu a je založený na pojmoch a kategóriách, ktorých ústavne konformný výklad je už dnes v judikatúre spojený s interpretačnými ťažkosťami a vývojom v čase. Z hľadiska ústavných princípov vyjadrených v judikatúre ústavného súdu preto nemožno považovať za súladné s ústavou, aby štát reagoval na potenciálne porušenia pravidiel volebnej kampane trestnoprávnou represiou, a to najmä v situácii, keď sám ústavný súd zdôrazňuje potrebu reštriktívneho výkladu moratória, ochranu slobody politickej súťaže a odmietnutie paternalistického chápania ochrany voliča. Právna úprava trestu marenia volebnej kampane tak je v rozpore nielen s princípom *ultima ratio* trestného práva, ale aj s ustáleným ústavným chápaním volebnej kampane ako priestoru zvýšenej ochrany politického prejavu, nie ako sféry legitímnej trestnej represie. Podľa názoru navrhovateľov je zrejmé, že skutková podstata trestného činu marenia volebnej kampane sa dostáva do zásadného rozporu s ústavným štandardom ochrany slobody prejavu a práva na informácie, ako bol autoritatívne vyložený ústavným súdom v náleze sp. zn. PL. ÚS 26/2019. Trestnoprávna kriminalizácia konania, ktoré ústavný súd dlhodobo posudzuje v rovine administratívnej regulácie a ktoré sa dotýka samotného jadra politickej komunikácie, predstavuje ústavne neprimeraný zásah do slobody prejavu a narúša samotné základy slobodnej politickej súťaže v demokratickom právnom štáte.

29. Navrhovatelia sú preto presvedčení, že napadnutá právna úprava zavádzajúca trestný čin marenia volebnej kampane je v nesúlade s čl. 1 ods. 1, čl. 13 ods. 4, čl. 26 ods. 1, 2 a 4, čl. 31 a čl. 49 ústavy.

30. Pokiaľ ide o namietaný nesúlad čl. I bodu 4 zákona č. 416/2025 Z. z. s čl. 10 dohovoru, navrhovatelia poukazujú na to, že ESĽP v ustálenej judikatúre opakovane zdôrazňuje, že obdobie volebnej kampane predstavuje čas zvýšenej, nie zníženej ochrany slobody prejavu a práva na informácie, keďže práve v tomto období sa realizuje samotná podstata demokratickej politickej súťaže. V rozsudku *Bowman v. the United Kingdom* (Veľká komora, z 19. 2. 1998, sťažnosť č. 24839/94) ESĽP výslovne konštatoval, že šírenie politických informácií počas volebnej kampane patrí do jadra ochrany podľa čl. 10 dohovoru a že aj formálne neutrálne obmedzenia, ktoré majú legitímny cieľ, sú protiústavné, pokiaľ v praxi výrazne obmedzujú alebo paralyzujú politickú komunikáciu. ESĽP v tejto veci zdôraznil, že právo na slobodu prejavu sa v kontexte volieb nevzťahuje len na kandidátov či politické strany, ale aj na občanov a tretie subjekty, ktoré sa podieľajú na šírení informácií relevantných pre voľby, a že obmedzenia takéhoto prejavu majú bezprostredný dopad na právo voličov prijímať informácie. Na túto judikatúrnu líniu nadviazal ESĽP v rozsudku *TV Vest AS and Rogaland Pensjonistparti v. Norway* (z 11. 12. 2008, sťažnosť č. 21132/05), v ktorom posudzoval zákaz politickej reklamy počas volebnej kampane. ESĽP v tomto rozhodnutí zdôraznil, že všeobecné a plošné obmedzenia politickej komunikácie v období kampane majú inherentný „odstrašujúci účinok“ (chilling effect) a môžu viesť k deformácii politickej súťaže tým, že bránia menším alebo menej etablovaným politickým subjektom dostať sa k voličom. ESĽP pritom výslovne uviedol, že voliči majú právo prijímať politické informácie z rôznych zdrojov a že štát nemôže legitímne obmedzovať politický prejav počas kampane len z dôvodu, že považuje určitú formu komunikácie za rušivú, nežiadajú alebo potenciálne ovplyvňujúcu rozhodovanie voličov. Podľa názoru navrhovateľov z uvedených rozhodnutí ESĽP vyplýva jasný európsky ústavný štandard, podľa ktorého štát nesmie reagovať na riziká spojené

s politickou kampaňou represívnymi nástrojmi, ktoré by viedli k potláčaniu slobodnej politickej diskusie. Ak už obmedzenia politického prejavu počas kampane podliehajú mimoriadne prísnemu testu proporcionality aj v prípadoch správnoprávnych alebo administratívnych sankcií, potom trestnoprávna kriminalizácia konania, ktoré spočíva v šírení informácií alebo politických posolstiev počas volebnej kampane, predstavuje zásah najvyššej intenzity. Trestný čin marenia volebnej kampane preto musí byť posudzovaný so zvláštnou prísnosťou, keďže hrozba trestného postihu je spôsobilá preventívne umlčať legitímne politické prejavy a odradiť jednotlivcov aj médiá od účasti na verejnej diskusii v čase, keď je táto diskusia pre demokratický proces najdôležitejšia. V rámci judikatúry ESLP je zrejmé, že trestnoprávna úprava, ktorá postihuje neurčito vymedzené formy „marenia“ volebnej kampane, vytvára neprípustný odstrašujúci účinok na slobodu prejavu a právo na informácie a posúva hranice regulácie politickej súťaže za rámec toho, čo je v demokratickej spoločnosti nevyhnutné.

31. Podľa navrhovateľov tak napadnutá právna úprava zavádzajúca trestný čin marenia volebnej kampane je v rozpore aj s čl. 10 dohovoru, ako aj s ústavným chápaním volieb ako priestoru otvorenej a pluralitnej diskusie, v ktorom má štát vystupovať ako garant férových podmienok, nie ako represívny arbiter politickej komunikácie.

B. K namietanému nesúladu čl. I bodu 5 zákona č. 416/2025 Z. z. (trestný čin popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne) s čl. 1 ods. 1, čl. 13 ods. 4, čl. 26 ods. 1, 2 a 4 a čl. 49 ústavy a čl. 10 dohovoru:

32. Podľa názoru navrhovateľov ešte závažnejšie ústavné pochybnosti vyvoláva zavedenie skutkovej podstaty trestného činu popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne do Trestného zákona, keďže je vystavaná výlučne na sankcionovaní verbálneho prejavu spočívajúceho v „popieraní alebo spochybňovaní“ historických a právno-politických aktov. Už samotná formulácia skutkovej podstaty vykazuje extrémny deficit normatívnej určitosti, keďže nie je zrejmé, čo všetko má byť zahrnuté pod pojem „mierové usporiadanie“, ktoré konkrétne právne akty ho majú tvoriť, aký je ich časový, vecný a normatívny dosah a predovšetkým aká intenzita kritiky, polemiky alebo historicko-právnej reinterpretácie ešte spadá do ústavne chránenej slobody prejavu a od ktorého momentu sa má už kvalifikovať ako trestný čin. Takto koncipovaná skutková podstata nie je schopná plniť základnú funkciu trestného práva v demokratickom právnom štáte, ktorou je umožniť adresátovi práva predvídať trestnoprávne následky svojho konania, a preto je v priamom rozpore so zásadou *nullum crimen sine lege certa*, ako ju ústavný súd vyložil najmä v náleze sp. zn. PL. ÚS 5/2017 z 9. januára 2019 („extrémistická novela“) ako materiálnu, nie čisto formálnu požiadavku legality. Hoci táto zásada od zákonodarcu nevyžaduje, aby pri formulovaní skutkových podstát so všetkými podrobnosťami opísal všetky ním predpokladané skutkové stavy, zákonodarca má povinnosť formulovať ním vydávané právne predpisy s takou vysokou mierou určitosti, aká je v danom prípade možná so zreteľom na účel a osobité črty právnej úpravy, ako aj ústavné limity (PL. ÚS 29/2005). To znamená najmä takým spôsobom, aby adresát normy bol schopný rozumne predpokladať, aké konanie sa od neho vyžaduje a aké konanie je zakázané, a aby bol chránený pred prípadnou svojvôľou orgánov aplikácie práva.

33. Podľa navrhovateľov je taktiež podstatné, že táto právna úprava nesmeruje k ochrane konkrétneho individuálneho práva ani k odvráteniu bezprostredného a konkrétne

identifikovateľného ohrozenia demokratického zriadenia, ale k ochrane určitého štátom preferovaného historického a politicko-právneho naratívu. Ústavný súd však v ustálenej judikatúre zdôrazňuje, že trestné právo v demokratickom právnom štáte nemôže slúžiť ako nástroj normatívneho potvrdzovania „správnych“ hodnôt, dejinných interpretácií alebo politických postojov. V náleze sp. zn. PL. ÚS 5/2017 ústavný súd výslovne odmietol kriminalizáciu prejavov, ktorých spoločenská škodlivosť spočíva predovšetkým v ich symbolickom, hodnotovom alebo ideovom obsahu, pokiaľ nie je preukázaná naliehavá spoločenská potreba takéhoto zásahu a jeho nevyhnutnosť v demokratickej spoločnosti. Týmto nálezom ústavný súd nadviazal na úvahy Ústavného súdu ČSFR v náleze vo veci sp. zn. Pl. ÚS 5/92, v ktorom v kontexte protiústavnosti formulácie extrémistického trestného činu (§ 260 Trestného zákona č. 140/1961 Zb.) tento vyslovil, že zo zásady *nullum crimen sine lege certa* vyplýva požiadavka, aby skutkové znaky trestného činu ustanovil zákon tak, aby štátne orgány, ktoré o trestnom čine rozhodujú, konali proti obvinenému iba v prípade a spôsobom, ktorý upravuje zákon, a neprekročili medze ustanovené zákonom. To znamená, že skutkové znaky trestného činu musí zákon ustanoviť s potrebnou presnosťou. Prezentované závery ústavného súdnictva sú plne v súlade s európskym konštitucionalizmom, podľa ktorého štát v otvorenej demokratickej spoločnosti nemá ústavnú legitimitu monopolizovať výklad dejín ani sankcionovať odlišné historické alebo právno-politické interpretácie len preto, lebo sú v rozpore s oficiálnou štátnou doktrínou. EŠLP v rozhodnutiach *Lehideux and Isorni v. France* a *Perincek v. Switzerland* opakovane zdôraznil, že diskusia o historických udalostiach a ich právnych dôsledkoch patrí do jadra slobody prejavu a že aj provokatívne, znepokojujúce alebo menšinové interpretácie dejín požívajú ochranu podľa čl. 10 dohovoru, pokiaľ nepredstavujú podnecovanie k nenávisti alebo násiliu. Trestnoprávna ochrana „historickej pravdy“ ako takej je preto v európskom právnom priestore výnimočná a viazaná len na extrémne situácie, ktoré ohrozujú samotné základy demokratického poriadku, čo v prípade napadnutého ustanovenia zavádzajúceho trestný čin popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne nebolo ani tvrdené a ani preukázané.

34. Nadväzujúc na uvedené, navrhovatelia poukazujú na závery Spolkového ústavného súdu Nemecka, ktorý dlhodobo zdôrazňuje, že štát nemôže vystupovať ako „strážca historickej ortodoxie“ (*Hüter einer staatlich verordneten Geschichtsdeutung*) a že sloboda prejavu zahŕňa aj právo spochybňovať prevládajúce historické interpretácie, pokiaľ nejde o prejavy popierajúce samotnú ľudskú dôstojnosť obetí zločinov nacizmu v zmysle § 130 Strafgesetzbuch (StGB; Trestný zákon), ktoré sú viazané na špecifický nemecký historický kontext a výslovne odôvodnené ochranou základného ústavného poriadku. Osobitne výrečné sú v tomto smere závery spolkového ústavného súdu v rozhodnutí sp. zn. 1 BvR 2150/08 zo 4. novembra 2009 (tzv. rozhodnutie „Wunsiedel“), ktoré sa týkalo ústavnosti trestnoprávneho zákazu glorifikácie národnosocialistického režimu. Hoci spolkový ústavný súd v tomto mimoriadne špecifickom historickom kontexte ústavnosť obmedzenia potvrdil, urobil tak výlučne na základe výnimočných okolností vyplývajúcich z nemeckej ústavnej identity a výslovne zdôraznil, že ide o úzku výnimku z inak veľmi silnej ochrany slobody prejavu – tento špecifický zákaz (§ 130 ods. 4 StGB) bol prijatý ako výnimka viazaná na kontext nacistickej minulosti, čo však neznamená všeobecné povolenie štátu určovať „správnu“ historickú interpretáciu, práve naopak, je to úzke a striktné interpretované obmedzenie, ktoré súd posudzoval s ohľadom na historicko-ústavný kontext Nemecka. Navrhovatelia sa stotožňujú s názorom M. Payandeha [PAYANDEH, M. The Limits of

Freedom of Expression in the Wunsiedel Decision of the German Federal Constitutional Court. In: *German Law Journal*, Vol. 11, No. 8 (2010), s. 929 – 944.], že štát môže regulovať len vonkajšie účinky prejavu, nie samotné vnútorné presvedčenie alebo ideový obsah názoru a že sloboda prejavu nemôže byť obmedzovaná len s cieľom zabezpečiť „pokojný“ charakter verejnej diskusie. Trestné právo nemôže byť legitímne nástrojom na „ukľudňovanie“ verejnej diskusie ani na potlačanie kontroverzných (hoci aj nepríjemných) politicko-historických postojov bez preukázania ochrany konkrétnych právnych statkov.

35. Vychádzajúc z uvedeného, navrhovatelia konštatujú, že skutková podstata popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne nesankcionuje žiadne konkrétne konanie smerujúce k násiliu, diskriminácii alebo bezprostrednému ohrozeniu práv iných osôb, ale výlučne samotný obsah prejavu spočívajúci v „popieraní alebo spochybňovaní“ určitého historicko-právneho usporiadania. Takto koncipovaná trestná norma sa svojou povahou blíži skôr k normatívnemu presadzovaniu štátom preferovanej historickej interpretácie než k ochrane konkrétnych ústavných hodnôt. V tomto smere ide o kvalitatívne odlišnú situáciu než v prípade nemeckej úpravy, ktorá bola ústavne akceptovaná len ako reakcia na bezprecedentné zločiny totalitného režimu a ako ochrana ľudskej dôstojnosti jeho obetí, nie ako všeobecný nástroj ochrany „historickej pravdy“. Navrhovatelia poukazujú na to, že aj širšia nemecká ústavnoprávna doktrína vychádza z premisy, že pri otázkach zásadného verejného významu existuje silná domnienka v prospech slobody prejavu, pričom Winfried Brugger v komparatívnej analýze nemeckého a amerického práva [BRUGGER, W. Ban On or Protection of Hate Speech? Some Observations Based on German and American Law. In: *Tulane European & Civil Law Forum*, Vol. 17 (2002), s. 1 – 21.] výslovne uvádza, že hoci sloboda prejavu nemusí vždy automaticky prevážiť nad inými právami, pri témach zásadného verejného záujmu – medzi ktoré nepochybne patrí aj hodnotenie povojnového právneho usporiadania – platí prezumpcia v prospech jej ochrany. Trestnoprávna represia v tejto oblasti preto môže obstať len vtedy, ak je presvedčivo preukázané, že bez nej by došlo k vážnemu a bezprostrednému narušeniu ústavného poriadku, čo však v prípade napadnutej právnej úpravy zavádzajúcej trestný čin popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne nebolo ani tvrdené a ani odôvodnené.

36. Podľa názoru navrhovateľov je napokon z pohľadu princípu *ultima ratio* zrejmé, že spoločenské konflikty alebo politické napätia spojené so spochybňovaním povojnového usporiadania môžu a majú byť riešené prostredníctvom politickej diskusie, historicko-vedeckého bádania, diplomatických prostriedkov alebo prípadne civilnoprávnymi mechanizmami ochrany osobnostných práv, nie však prostredníctvom trestnoprávnej represie. Použitie trestného práva v tejto oblasti predstavuje kvalitatívny posun smerom k represívnemu a defenzívnemu chápaniu ochrany historickej pamäti, ktoré je nezlučiteľné s materiálnym poňatím právneho štátu, pluralitou názorov a koncepciou otvorenej spoločnosti, na ktorej je postavený moderný európsky ústavný poriadok.

37. Navrhovatelia sú preto presvedčení, že napadnutá právna úprava zavádzajúca trestný čin popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne je v nesúlade s čl. 1 ods. 1, čl. 13 ods. 4, čl. 26 ods. 1, 2 a 4 a čl. 49 ústavy.

38. Navrhovatelia uvádzajú, že napadnutú právnu úpravu zavádzajúcu trestný čin popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne je potrebné čítať aj v kontexte aktuálnej slovenskej politickej a spoločenskej debaty o tzv. Benešových dekrétach a o ich (ne)prípustných

súčasných účinkoch. Z dôvodovej časti predmetného pozmeňujúceho návrhu ÚPV vyplýva, že zákonodarca kriminalizuje „popieranie alebo spochybňovanie povojnových dokumentov“ a opiera to o uznesenie národnej rady z roku 2007 o „nedotknuteľnosti“ povojnových dokumentov a o nedávne vyhlásenie vlády z 26. novembra 2025 o tejto „nedotknuteľnosti“, pričom ako dôvod uvádza ochranu „mierovej koexistencie“ a existujúceho usporiadania vzťahov so susednými štátmi. V tejto legislatívnej logike však už nejde o ochranu konkrétneho individuálneho práva alebo bezprostredne ohrozeného právneho statku, ale o trestnoprávne „zabetónovanie“ určitého štátom preferovaného historicko-právneho naratívu, čo je podľa názoru navrhovateľov z hľadiska čl. 26 ústavy neprípustné. Navrhovatelia upozorňujú, že v slovenskej realite je zrejmé, že impulzom k tejto kriminalizácii bola práve verejná diskusia, ktorá sa rozprúdila po iniciatíve politického hnutia a opozičnej parlamentnej strany Progresívneho Slovenska na južnom Slovensku. Z verejne dostupných vyjadrení Progresívneho Slovenska vyplýva, že strana odmieta „rušenie“ dekrétov, ale súčasne presadzuje princíp, že hoci dekréty ostávajú súčasťou právneho poriadku, na ich základe sa nemajú prijímať rozhodnutia zakladajúce nové právne skutočnosti, a túto tému viaže na konkrétne prípady moderných konfiškácií a sporov o vlastníctvo. V reakciách koalíčných aktérov sa však táto pozícia rámcovovala ako otváranie traumy povojnového usporiadania a ako spoločensky nebezpečné spochybňovanie, ktoré má mať až trestnoprávne následky, pričom v mediálnych výstupoch sa následne explicitne objavila interpretácia, že nový trestný čin smeruje proti verejným výrokom o Benešových dekrétach a má mať odstrašujúci účinok na opozíciu či menšinovú verejnosť. Takto nastavený kontext je pritom pre posúdenie zásahu do slobody prejavu kľúčový, pretože ukazuje, že zmyslom napadnutej právnej úpravy zavádzajúcej trestný čin popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne nie je neutrálne formulovaná ochrana „mieru“, ale reaguje na konkrétnu, aktuálnu politickú a historickú polemiku.

39. Podľa názoru navrhovateľov je z hľadiska európskeho štandardu slobody prejavu rozhodujúce, že debata o Benešových dekrétach je typickou diskusiou o veciach verejného záujmu, v ktorej má byť rozsah prípustnej kritiky a polemiky najširší. Tento spor v Slovenskej republike nie je len akademický – aj podľa oslovených ústavných právnikov je problémom práve to, ak sa povojnové akty používajú ako základ pre dnešné zásahy do vlastníckeho práva a rovnosti, čo vnímajú ako protiústavnú prax. Aj mimo slovenského prostredia pritom existuje dlhodobá právna diskusia o tom, že povojnové dekréty mali časovo viazané účinky a že v zásade nemajú slúžiť na tvorbu „nových“ právnych vzťahov v súčasnosti, čo sa objavuje aj v analýzach a právnych stanoviskách na úrovni Európskej únie (Legal Opinion on the Benes-Decrees and the Accession of the Czech Republic to the European Union. Study 15-10-2002.).

40. Navrhovatelia namietajú, že ak trestné právo začne postihovať „popieranie alebo spochybňovanie“ povojnového usporiadania, nevyhnutne tým zasiahne aj do jadra legitímnej právnej a historickej debaty o tom, čo je ešte prípustná kritika a čo už je trestný čin, a práve táto hranica je v predmetnej skutkovej podstate nastavená tak vágne, že je spôsobilá vyvolať výrazný „chilling effect“, teda odradiť občanov, novinárov, historikov a opozičných politikov od verejnej polemiky zo strachu z trestného postihu. Osobitne nebezpečné pritom je, že napadnutá právna úprava kriminalizuje samotný obsah prejavu („popiera alebo spochybňuje“) bez požiadavky na akýkoľvek kvalifikačný prvok typu podnecovania nenávisť, násilia alebo bezprostredného ohrozenia konkrétneho právneho statku. V slovenskej politickej realite, kde sa už v rovine verejnej komunikácie spochybňovanie Benešových dekrétov a kritika ich uplatňovania stali predmetom

ostrého politického konfliktu, takáto skutková podstata vytvára priestor na selektívne presadzovanie trestnej represie proti konkrétnym názorovým prúdom, a tým aj na nelegitímnu penalizáciu politického prejavu. Podľa presvedčenia navrhovateľov ide presne o ten typ situácie, pred ktorým napr. judikatúra ESLP dlhodobo varuje – demokratická spoločnosť potrebuje pluralitu interpretácií aj v citlivých historických otázkach a štát nemôže riešiť politickú a historickú polemiku trestným právom tým, že jednu z pozícií označí za trestnú už len preto, lebo „spochybňuje“ štátom preferované chápanie povojnového usporiadania.

41. Podľa navrhovateľov tak napadnutá právna úprava zavádzajúca trestný čin popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne je v rozpore aj s čl. 10 dohovoru. Navrhovatelia v tejto súvislosti poukazujú na to, že v rozsiahlej judikatúre ESLP predstavuje sloboda prejavu jednu z najdôležitejších a najširšie chránených základných slobôd demokratickej spoločnosti, a preto každé trestnoprávne obmedzenie tejto slobody podlieha prísnemu posúdeniu podľa čl. 10 dohovoru. Za zásadné považujú navrhovatelia závery ESLP vo veci *Perincek v. Switzerland* (Veľká komora, rozsudok z 15. 10. 2015, sťažnosť č. 27510/08), kde Veľká komora ESLP rozhodla, že trestné odsúdenie za verejné popieranie historického aktu nemusí vždy predstavovať primeraný zásah do práva na slobodu prejavu podľa čl. 10 dohovoru, ak dané výroky nepredstavujú výzvu k násiliu alebo nenávisti a neobsahujú prvky, ktoré by ospravedlnili obmedzenie slobody prejavu v demokratickej spoločnosti. V tomto prípade ESLP uviedol, že hoci postoj sťažovateľa, ktoré spochybňovali uznávanú historickú interpretáciu udalostí, boli pre mnohých provokatívne, samotné vyjadrenia neboli také, aby sa dali považovať za podnecovanie k nenávisti alebo za postoj, ktorý by ospravedlnil trestnoprávne postihovanie v zmysle čl. 10 dohovoru. ESLP takto potvrdil, že diskusia o historických otázkach – aj keď kontroverzná a citlivá – patrí do rozsahu slobody prejavu, ktorá je jadrom demokratickej spoločnosti, a nemala by byť ľahko podrobená trestnoprávnym sankciám.

42. Navrhovatelia poukazujú aj na závery ESLP vo veci *Vajnai and Others v. Hungary* (rozsudok z 27. 6. 2019, sťažnosť č. 36358/14 a ďalšie), v zmysle ktorých pri politickom prejave musí byť obzvlášť starostlivo posúdená naliehavá spoločenská potreba daného obmedzenia, pričom sloboda prejavu môže byť legitímne obmedzená, iba ak existuje jasný, naliehavý a špecifický sociálny dôvod na taký zásah v demokratickej spoločnosti. Podľa ESLP bolo konanie osôb v kontexte pokojnej politickej demonštrácie prostriedkom politického vyjadrenia, ktorý nemal bezprostredný potenciál vyvolať rozruch alebo ohroziť verejný poriadok tak, aby si vyžadoval trestnoprávnu sankciu, čím sa dotkol jadra slobody politického prejavu. Navrhovatelia uvádzajú, že citované rozhodnutia ESLP vychádzajú zo skoršieho rozhodnutia ESLP vo veci *Lehideux and Isorni v. France* (Veľká komora, rozsudok z 23. 9. 1998, sťažnosť č. 24662/94), v ktorom ESLP dospel k záveru, že trestnoprávne postihovanie prejavov týkajúcich sa kontroverzných historických či politických otázok je prípustné len za prísnych podmienok a nie je automatické, najmä ak neexistuje priama a aktuálna hrozba pre demokratický poriadok. ESLP v tejto veci konštatoval, že hoci trestné odsúdenie bolo „predpísané zákonom“ a sledovalo legitímny cieľ, nebolo nevyhnutné v demokratickej spoločnosti, a tým porušilo právo na slobodu prejavu podľa čl. 10 dohovoru.

43. Podľa názoru navrhovateľov je v kontexte citovanej judikatúry ESLP zrejmé, že trestnoprávne ustanovenia, ktoré penalizujú popieranie mierového usporiadania po druhej svetovej vojne, majú zásadné riziko kolízie s týmto európskym štandardom. Trestnoprávny zákaz sankcionovať určitý politický alebo historický prejav bez jasne preukázateľnej naliehavej spoločenskej potreby a bez

toho, aby bolo možné tieto obmedzenia považovať za primerané a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti, je v priamom rozpore s jadrom slobody prejavu garantovanej čl. 10 dohovoru. Táto sloboda zahŕňa nielen informácie, ktoré sú prijímané priaznivo alebo považované za neškodné, ale aj také názory, ktoré môžu byť pre iných provokatívne, hanlivé či kontroverzné, pokiaľ nevyvolávajú bezprostredné ohrozenie verejného poriadku alebo práv iných, a preto nemôžu byť trestnoprávne sankcionované bez porušenia základných princípov európskeho ochranného rámca.

44. Podľa navrhovateľov tak napadnutá právna úprava zavádzajúca trestný čin popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne je v rozpore aj s čl. 10 dohovoru.

I.4. K namietanému nesúladu čl. II zákona č. 416/2025 Z. z. (novela Trestného poriadku):

45. Vo vzťahu k samotnému obsahu napadnutého ustanovenia čl. II zákona č. 416/2025 Z. z., ktorým bol novelizovaný Trestný poriadok, navrhovatelia namietajú, že zásadným spôsobom zasiahol do koncepcie inštitútu spolupracujúcej osoby a do ústavne garantovanej kompetencie súdu hodnotiť dôkazy v konkrétnom trestnom konaní. Navrhovatelia tvrdia, že hoci zákonodarca deklaruje zámer zvýšiť dôveryhodnosť dokazovania a zabrániť zneužívaniu výhod poskytovaných spolupracujúcim osobám, zvolený normatívny prostriedok ide nad rámec ústavne prípustnej regulácie a naruša samotné základy spravodlivého trestného procesu v materiálnom právnom štáte.

46. Podľa navrhovateľov napadnutá právna úprava novelizujúca Trestný poriadok predstavuje neprimeraný zásah do nezávislosti súdnej moci, do práva na spravodlivý proces, do schopnosti štátu efektívne stíhať závažnú kriminalitu a do práva na obhajobu v zmysle čl. 1 ods. 1, čl. 46 ods. 1, čl. 50 ods. 3 a 4 a čl. 141 ods. 1 ústavy. Zákonodarca prekročil hranicu medzi legitímnou procesnou reguláciou a neprípustným normatívnym nahradením súdneho hodnotenia dôkazov, čím narušil samotnú rovnováhu medzi zákonodarnou a súdnou mocou v trestnom konaní.

A. K namietanému nesúladu čl. II zákona č. 416/2025 Z. z. s čl. 46 ods. 1 a čl. 141 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy:

47. Podľa názoru navrhovateľov je z hľadiska ústavného princípu nezávislosti súdnej moci problematické, že napadnuté ustanovenie čl. II bodu 1 zákona č. 416/2025 Z. z. (§ 119 ods. 6 Trestného poriadku) zavádza zákonnú fikciu, podľa ktorej sa dôkaz získaný od spolupracujúcej osoby považuje za dôkaz získaný prostredníctvom nezákonného benefítu, ak táto osoba v „akomkoľvek trestnom konaní“ nevypovedala pravdivo alebo neuviedla všetky podstatné skutočnosti. Takto formulované ustanovenie fakticky predurčuje procesnú nepoužiteľnosť dôkazu bez ohľadu na okolnosti konkrétneho prípadu a bez ohľadu na to, či výpoveď spolupracujúcej osoby v aktuálnom konaní je alebo nie je pravdivá, konzistentná a podporená ďalšími dôkazmi. Zákonodarca týmto spôsobom preberá hodnotiacu funkciu, ktorá v trestnom konaní prináleží výlučne nezávislému a nestrannému súdu. Ústavný súd pritom v ustálenej judikatúre opakovane zdôrazňuje, že zásada voľného hodnotenia dôkazov, ktorá je na zákonnej úrovni vyjadrená v § 2 ods. 12 Trestného poriadku, je zároveň imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Súd je povinný hodnotiť každý dôkaz jednotlivo aj v ich vzájomnej súvislosti a posudzovať jeho vierohodnosť, relevanciu a dôkaznú silu v kontexte celého dokazovania. Význam jednotlivých dôkazov bude prezentovaný až pri konečnom hodnotení celkového dôkazného materiálu, pri ktorom však súd nesmie postupovať svojvoľne (II. ÚS 329/2021, bod 54).

Voľné hodnotenie dôkazov zabezpečuje, že vykonané dôkazy budú súdom analyzované a interpretované s maximálnou mierou objektivity a spravodlivosti, avšak podľa vlastných logických úvah súdu. Navrhovatelia poukazujú na to, že ústavný súd v náleze sp. zn. IV. ÚS 160/2024 vo vzťahu k princípu voľného hodnotenia dôkazov o. i. dospel k záveru, že bez voľného hodnotenia dôkazov by boli aj hodnoty nezávislosti a nestrannosti súdnej moci iluzórne.

48. Navrhovatelia zdôrazňujú, že hodnotenie dôkazov je činnosťou, v ktorej je súd nezastupiteľný, pričom práve voľné hodnotenie dôkazov je tým princípom, ktorý dáva súdnej moci demokratického a právneho štátu kvality nezávislosti a nestrannosti, čím ju odlišuje od súdnej moci nedemokratických a autoritárskych režimov. Navrhovatelia podporne poukazujú na to, že aj Ústavný súd Českej republiky označuje zásadu voľného hodnotenia dôkazov za prejav dôvery v súdnu moc (III. ÚS 808/22, bod 67). Podľa navrhovateľov napadnuté ustanovenie čl. II bodu 1 zákona č. 416/2025 Z. z. odníma súdom v trestnom konaní ich nezávislosť a nestrannosť pri kľúčovej činnosti v rámci ich rozhodovania. Bez rešpektovania zásady voľného hodnotenia dôkazov niet nezávislej a nestrannej súdnej moci a bez nezávislej a nestrannej súdnej moci niet demokratického právneho štátu. Princíp nezávislosti súdництва, ktorého ústredným princípom je princíp voľného hodnotenia dôkazov, je esenciálnym princípom právneho štátu. Ak existuje materiálne jadro ústavy, stoja tieto princípy v jeho úplnom strede. Ak zákonodarca *ex ante* vylučuje určitý typ dôkazu na základe abstraktne formulovanej diskvalifikujúcej okolnosti, zbavuje súd možnosti vykonať individuálne hodnotenie dôkazov a narúša princíp nezávislosti súdnej moci. Napadnuté ustanovenie čl. II bodu 1 zákona č. 416/2025 Z. z. prikazuje neprihliadať na dôkazy, ktoré boli inak získané zákonným spôsobom a ktorých pravdivosť je verifikovaná inými dôkazmi. Súd sa tým dostanú do situácie, že hoci by v trestnom konaní aj bola zákonne získanými dôkazmi, ktorých pravdivosť je verifikovaná inými zákonne získanými dôkazmi, preukázaná vina obžalovaného, budú aj zjavne a preukázane vinnú osobu musieť oslobodiť z dôvodu, že na podstatné dôkazy im zákonodarca zakazuje prihliadať. A naopak, čo je ešte absurdnejšie, v zmysle tohto ustanovenia súdy nebudú môcť prihliadať ani na vyvíňujúce dôkazy. Ústavný súd v rozhodnutiach týkajúcich sa trestnej politiky a dokazovania opakovane konštatoval, že zákonodarca nemôže normatívne nahrádzať rozhodovaciu činnosť súdu, najmä nie v otázkach hodnotenia dôkazov a posudzovania viny.

49. Podľa názoru navrhovateľov je navyše z hľadiska trestnoprocesnej teórie neudržateľná predstava, že osoba, ktorá v minulosti v inom trestnom konaní vypovedala nepravdivo alebo neúplne, je automaticky nespôsobilá podať pravdivú a relevantnú výpoveď v neskoršom konaní. Práve pri spolupracujúcich osobách, ktoré sa často nachádzajú v existenčnom ohrození, pod tlakom organizovanej kriminality alebo v dynamickej procesnej situácii, nie je výnimočné, že ich výpovede sa vyvíjajú, spresňujú alebo korigujú. Trestné právo s týmto fenoménom dlhodobo pracuje a odpoveďou naň nikdy nebola automatická diskvalifikácia dôkazu, ale zvýšené nároky na jeho preverenie a verifikáciu prostredníctvom iných dôkazných prostriedkov, čo súdy robia v každom konaní, v ktorom sa vykonáva tento typ dôkazu. Práve túto úlohu má (a v demokratickom a právnom štáte musí) plniť jedine a výlučne súd, nie zákonodarca prostredníctvom paušálnej procesnej sankcie.

50. Navrhovatelia poukazujú na to, že podľa názoru ústavného súdu sa nezávislosť súdnej moci definuje ako oddelenie od iných štátnych orgánov, čo znamená, že výkonná moc a ani legislatívna moc nesmú do rozhodovacích procesov súdov zasahovať (PL. ÚS 52/99), čo musí platiť aj pri

tvorbe trestnej politiky štátu a konštruovaní pravidiel trestného procesu. Napadnutým ustanovením zákonodarca súdom túto úlohu odníma, čím ich zbavuje podstatnej časti ich nezávislosti a nestrannosti a namiesto nich hodnotí dôkazy paušálne sám. Tým sa toto napadnuté ustanovenie dostáva aj do rozporu s čl. 141 ods. 1 ústavy, podľa ktorého súdnicstvo v Slovenskej republike vykonávajú (výlučne) nezávislé a nestranné súdy, pričom následkom aplikácie tohto ustanovenia v trestnom konaní by sa situácia zmenila tak, že trestné súdnicstvo budú vykonávať súdy, ktoré už nebudú úplne nezávislé a nestranné, pretože práve tú činnosť, v ktorej sú nezávislé a nestranné súdy nezastupiteľné (hodnotenie dôkazov), bude vykonávať vo významnej miere namiesto súdov zákonodarca.

B. K namietanému nesúladu čl. II zákona č. 416/2025 Z. z. s pozitívnym záväzkom stíhať trestnú činnosť podľa čl. 1 ods. 1 ústavy:

51. Podľa navrhovateľov je zásadným problémom napadnutej úpravy aj jej potenciál mariť vyšetrovanie a trestné stíhanie závažnej, organizovanej a korupčnej kriminality. Trestné právo plní viaceré spoločenské funkcie, najmä ochrannú a regulačnú, pričom schopnosť naplnenia týchto funkcií je determinovaná účinnosťou procesných nástrojov na ich presadenie, pričom ústavnoprávne garantovaná fungujúca trestná zákonosť je súčasťou materiálneho právneho štátu (PL. ÚS 29/2005, s. 118). Skúsenosti vnútroštátnej aj medzinárodnej trestnoprávnej praxe pritom jednoznačne ukazujú, že rozloženie sofistikovaných zločineckých štruktúr je vo veľkej miere (a vo väčšine prípadov úplne) závislé od spolupracujúcich osôb, ktoré majú vnútorné informácie o fungovaní skupiny, hierarchii, finančných tokoch a rozhodovacích mechanizmoch (ku ktorým iné, spoločensky a morálne bezúhonné osoby prístup logicky nemajú). Ak zákonodarca vytvára právnu úpravu, ktorá retrospektívne diskvalifikuje takúto osobu na základe jej správania v inom konaní, vysiela tým signál, že spolupráca s orgánmi činnými v trestnom konaní je právne neistá a potenciálne márna. Takýto „odstrašujúci účinok“ (chilling effect) je z hľadiska efektívnosti trestného stíhania mimoriadne nebezpečný a v konečnom dôsledku ohrozuje schopnosť štátu plniť jeho pozitívny záväzok účinne stíhať závažnú, najmä organizovanú kriminalitu každého druhu vrátane násilnej a vysoko nebezpečnej.

52. V tejto súvislosti navrhovatelia poukazujú na to, že aj judikatúra ESĽP opakovane potvrdzuje, že použitie výpovedí spolupracujúcich osôb alebo kajúcnikov samo osebe nie je v rozpore s právom na spravodlivý proces, pokiaľ sú tieto výpovede podrobené prísnemu súdnemu hodnoteniu a sú podporené ďalšími dôkazmi. ESĽP v rozhodnutiach ako *Doorson v. Netherlands* (z 26. 3. 1996, sťažnosť č. 20524/92) či *Al-Khawaja and Tahery v. United Kingdom* (z 15. 12. 2011, sťažnosť č. 26766/05 a č. 22228/06) zdôraznil, že kľúčovou úlohou súdu je posúdiť spoľahlivosť a dôveryhodnosť takýchto výpovedí v konkrétnom prípade, nie ich apriórne vylúčiť na základe zákonnej fikcie. Navrhovatelia osobitne poukazujú na to, že napriek viacerým rozhodnutiam ESĽP proti Slovenskej republike ani v jednom z prípadov ESĽP nespochybnil trestnoprávny inštitút spolupracujúcej osoby a jeho využívanie v trestnom konaní (porov. *Mucha v. Slovensko*, č. 63703/19, rozhodnutie z 25. 11. 2021; *Vasaráb a Paulus v. Slovensko*, č. 28081/19 a 29664/19, rozhodnutie z 15. 12. 2022, *Erik Adamčo v. Slovensko*, č. 19990/20, rozhodnutie z 1. 6. 2023, *Adamčo v. Slovensko*, č. 45084/14, rozsudok z 12. 11. 2019).

53. Vychádzajúc z uvedeného, navrhovatelia zdôrazňujú, že inštitút spolupracujúcej osoby je založený na procesnom riziku, ktoré má byť vyvažované dôsledným dokazovaním, nie jeho normatívnym potlačením. Inak povedané, riešením na elimináciu alebo minimalizáciu rizík vyplývajúcich z používania dôkazov produkovaných spolupracujúcimi osobami musí v právnom štáte byť viac a detailnejšieho dokazovania, nie menej dokazovania (prípadne žiadne dokazovanie).

54. Za osobitne problematické navrhovatelia považujú aj použitie formulácie „v akomkoľvek trestnom konaní“, ktorá otvára priestor pre extrémne široký a retrospektívny zásah do dokazovania. Takáto formulácia nerešpektuje zásadu proporcionality a právnej istoty, keďže umožňuje diskvalifikovať dôkaz na základe procesného správania spolupracujúcej osoby v úplne odlišnom skutkovom, časovom a procesnom kontexte, ako aj v úplne inom procesnom postavení, s ktorým sa spájajú odlišné zákonné požiadavky na kvalitu a pravdivosť výpovede (svedok vs. obvinený, povinnosť hovoriť pravdu a nič úmyselne nezamlčať vs. právo na svoju obhajobu aj klamať, prípadne úplne odoprieť vypovedať). Navrhovatelia poukazujú na to, že ústavný súd v judikatúre týkajúcej sa zásady právnej istoty opakovane uvádza, že právna norma musí byť formulovaná tak, aby jej adresáti mohli predvídať jej následky. V danom prípade však ani orgány činné v trestnom konaní, ani súd nemajú reálnu možnosť predvídať, či a kedy sa určitý dôkaz stane procesne nepoužiteľným.

C. K namietanému nesúladu čl. II zákona č. 416/2025 Z. z. s právom na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 a 4 ústavy:

55. Napadnutá novelizácia Trestného poriadku podľa navrhovateľov naráža aj na ústavné právo na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 a 4 ústavy. Ústavné právo na obhajobu zahŕňa nielen právo mať obhajcu a právo vyjadrovať sa k dôkazom, ale aj právo zvoliť si stratégiu obhajoby vrátane práva nevypovedať alebo vypovedať spôsobom, ktorý sleduje vlastnú procesnú ochranu obvineného. V tomto zmysle je právo na obhajobu úzko obsahovo prepojené so zásadou prezumpcie neviny (čl. 50 ods. 2 ústavy, § 2 ods. 4 Trestného poriadku). Súčasťou tohto práva je aj zásada *nemo tenetur se ipsum accusare*, ktorá chráni obvineného pred tým, aby bol nútený aktívne prispievať k vlastnému usvedčeniu, čo taktiež napĺňa podstatu prezumpcie neviny (PL. ÚS 17/2023, bod 52). Z ustálenej judikatúry ústavného súdu pritom vyplýva, že právo na obhajobu nemožno redukovať na formálne procesné oprávnenia, ale ide o materiálne právo, ktorého podstatou je možnosť obvineného slobodne a bez represívnych následkov uplatniť obhajovaciú stratégiu podľa vlastného uváženia. Výkon ústavného práva nemôže byť spätne sankcionovaný ani nepriamo prostredníctvom procesných následkov, ktoré by odrádzali jeho adresátov od jeho uplatnenia. Ak by zákonodarca pripustil, aby výkon práva na obhajobu v jednej procesnej situácii viedol k negatívnym následkom v inom konaní, právo na obhajobu by sa stalo iluzórnym.

56. Podľa názoru navrhovateľov práve k takémuto protiústavnému efektu však napadnutá novelizácia Trestného poriadku smeruje, keďže viaže procesnú nepoužiteľnosť dôkazu na skutočnosť, že osoba „v akomkoľvek trestnom konaní“ nevypovedala pravdivo o podstatných skutočnostiach alebo neuviedla všetky podstatné skutočnosti. Takto formulovaná norma nerozlišuje medzi situáciou, keď osoba vedome klame ako svedok, a situáciou, keď obvinený využije svoje ústavné právo nevypovedať, prípadne zvoliť obhajovaciú stratégiu založenú na selektívnej výpovedi alebo popieraní skutku. Výsledkom je, že výkon ústavného práva na obhajobu je spätne

penalizovaný tým, že neskoršia spolupráca tej istej osoby s orgánmi činnými v trestnom konaní je diskvalifikovaná ako dôkazný zdroj, a to aj vo veciach žiadnym spôsobom nesúvisiacich s vecou, v ktorej daná osoba vypovedala nepravdivo alebo neúplne. Okrem toho napadnutá právna úprava vôbec nerozlišuje ani to, či k neuvedeniu určitých skutočností v predchádzajúcej výpovedi došlo úmyselne alebo neúmyselne, či dokonca v dôsledku oslabenia pamäťovej stopy. Navyše napadnutá novelizácia Trestného poriadku za okolností v nej uvedených vylučuje z dôkaznej použiteľnosti dokonca aj výpoveď obvineného prezentovanú na jeho vlastnú obhajobu, čo je úplne nezlučiteľné s právom na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 a 4 ústavy.

57. Navrhovatelia zároveň z ústavnoprávneho hľadiska považujú za obzvlášť závažné, že napadnutá novelizácia Trestného poriadku pracuje s retrospektívnym účinkom. Totiž osoba, ktorá v čase pôvodného konania uplatnila svoje ústavné právo na obhajobu a nemohla predvídať, že sa v budúcnosti stane spolupracujúcou osobou, je spätne (a navždy) postihnutá za to, že toto právo využila. Takýto spätný dopad je nezlučiteľný so zásadou právnej istoty a s požiadavkou predvídateľnosti práva, ktoré ústavný súd považuje za integrálnu súčasť princípu právneho štátu. Ústavné práva majú byť vykonateľné bez kalkulácie budúcich sankcií, inak sa menia na podmienené privilégium.

58. Podľa navrhovateľov napadnutá novelizácia Trestného poriadku zároveň vytvára neakceptovateľný paradox v trestnom konaní. Na jednej strane právny poriadok garantuje, že obvinený má právo mlčať, klamať a zvoliť si akúkoľvek obhajovaciú stratégiu bez hrozby sankcie. Na druhej strane však rovnaký právny poriadok stanovuje, že ak sa tá istá osoba neskôr rozhodne spolupracovať so štátom a prispieť k objasneniu závažnej kriminality, jej výpoveď bude procesne znehodnotená práve preto, lebo v minulosti svoje ústavné právo využila. Takýto rozpor nie je možné preklenúť výkladom, ale predstavuje systémovú chybu zákonnej úpravy. Z pohľadu materiálneho právneho štátu je preto neudržateľné, aby zákonodarca zaviedol mechanizmus, ktorý fakticky podmieňuje plnohodnotné využitie inštitútu spolupracujúcej osoby tým, že sa jednotlivci v minulosti vzdal svojho práva na obhajobu. Ústavné práva však nie sú predmetom výmeny ani procesného obchodu, nemožno požadovať, aby sa obvinený vzdal svojich práv dnes, aby si zachoval procesné možnosti zajtra.

59. Vychádzajúc z uvedeného, navrhovatelia sumarizujú, že napadnutý čl. II zákona č. 416/2025 Z. z. je v rozpore s čl. 50 ods. 3 a 4 ústavy, keďže vytvára neprípustnú sankciu za výkon práva na obhajobu, narúša zásadu *nemo tenetur se ipsum accusare* a odrádza obvinených od slobodného a efektívneho uplatňovania ich ústavných práv. Takáto právna úprava neoslabuje len postavenie spolupracujúcich osôb, ale podkopáva samotné základy spravodlivého trestného procesu v demokratickom právnom štáte.

D. K namietanému nesúladu čl. II zákona č. 416/2025 Z. z. so závermi ústavného súdu v náleze sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 („asperačná zásada“):

60. Navrhovatelia poukazujú na to, že ústavný súd v náleze sp. zn. PL. ÚS 106/2011 z 28. novembra 2012 („asperačná zásada“) výslovne konštatoval, že hoci zákonodarca má široký priestor pri formovaní trestnej politiky štátu, tento priestor nie je neobmedzený a končí tam, kde zákonná úprava odníma súdu možnosť individuálne posúdiť konkrétny prípad a rozhodnúť na základe všetkých relevantných okolností. Podstatou protiústavnosti asperačnej zásady nebolo to,

že zákonodarca sprísnil trestnú represiu ako takú, ale to, že ustanovil automatizmus, ktorý nútil súdy uplatniť sprísnený následok bez ohľadu na to, či je v konkrétnom prípade nevyhnutný, primeraný a spravodlivý. Ústavný súd v tejto súvislosti zdôraznil, že požiadavka proporcionality a individualizácie nie je technickou procesnou zásadou, ale esenciálnou súčasťou materiálneho právneho štátu.

61. Tento základný ústavný záver je podľa názoru navrhovateľov plne prenositeľný aj na napadnutú novelu Trestného poriadku, keďže rovnako ako v prípade asperačnej zásady aj tu zákonodarca zavádza paušálnu, abstraktnú a automatickú diskvalifikáciu, tentoraz nie v oblasti ukladania trestu, ale v oblasti hodnotenia dôkazov a procesnej použiteľnosti výpovede spolupracujúcej osoby. Ustanovenie § 119 ods. 6 Trestného poriadku je postavené na normatívnom predpoklade, že osoba, ktorá niekedy v inom trestnom konaní nevypovedala pravdivo alebo úplne, je ako zdroj dôkazu apriórne nedôveryhodná aj v inom, neskoršom a vecne nesúvisiacom konaní. Takýto predpoklad má rovnakú povahu ako predpoklad kritizovaný v náleze ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 – ide o zákonodarcom konštruovanú fikciu, ktorá nahrádza (a vylučuje) individuálne posúdenie súdom.

62. Navrhovatelia taktiež poukazujú na to, že ústavný súd v náleze sp. zn. PL. ÚS 106/2011 opakovane zdôraznil, že nezávislosť súdu nie je samoúčelná, ale je nevyhnutným predpokladom ochrany základných práv jednotlivca. Táto nezávislosť sa neprejavuje len v rozhodovaní o vine a treste v úzkom zmysle, ale aj v rozhodovaní o tom, ktoré dôkazy budú vykonané, ako budú hodnotené a akú dôkaznú silu im súd prizná. Ak zákonodarca prostredníctvom procesnej normy vylúči dôkaz bez ohľadu na jeho obsah, kontext a prepojenie s ostatnými dôkazmi, zasahuje tým do jadra rozhodovacej činnosti súdu rovnako intenzívne, ako keby mu prikazoval uložiť konkrétny druh alebo výmeru trestu. Z pohľadu materiálneho právneho štátu je pritom obzvlášť problematické, že napadnutá úprava nerozlišuje medzi nepravdivou výpoveďou motivovanou napríklad snahou uniknúť represii v skoršom štádiu trestného stíhania a neskoršou pravdivou spoluprácou, ktorá môže viesť k objasneniu rozsiahlej organizovanej kriminality.

63. Navrhovatelia uvádzajú, že ústavný súd v náleze sp. zn. PL. ÚS 106/2011 výslovne odmietol legislatívne riešenia, ktoré dopadajú aj na prípady, v ktorých racionálna väzba medzi sledovaným cieľom a zvoleným normatívnym prostriedkom absentuje. Presne takáto situácia nastáva aj v prípade napadnutej novelizácie Trestného poriadku – cieľom má byť zvýšenie dôveryhodnosti dokazovania, avšak zvolený prostriedok súčasne podkopáva samotnú schopnosť štátu odhaľovať a dokazovať najzávažnejšie formy kriminality, pri ktorých sú výpovede spolupracujúcich osôb často nenahraditeľné.

64. Navrhovatelia za rovnako významný považujú aj ďalší ústavný moment z nálezu sp. zn. PL. ÚS 106/2011, a to zákaz prenášania zodpovednosti za neprimerané zákonné nastavenie na súd prostredníctvom korekčných výnimiek. Ústavný súd v náleze sp. zn. PL. ÚS 106/2011 jasne konštatoval, že existencia mimoriadnych korekčných mechanizmov nemôže legitimizovať systémovo chybnú právnu úpravu. Analogicky nemožno akceptovať argument, že súd môže dôveryhodnosť spolupracujúcej osoby „aspoň hodnotiť“ podľa § 168 ods. 1 Trestného poriadku, ak jej výpoveď bola zákonom už predtým diskvalifikovaná ako dôkaz získaný prostredníctvom nezákonného benefitu. Takýto postup robí zo súdu iba formálneho hodnotiteľa dôkazu, ktorý však už nemá reálnu možnosť ovplyvniť jeho procesný osud.

65. Podľa názoru navrhovateľov sa rovnako ako pri asperačnej zásade aj pri napadnutej novelizácii Trestného poriadku prejavuje svojvoľný normatívny predpoklad zákonodarcu o typovej nebezpečnosti určitej kategórie osôb. V náleze sp. zn. PL. ÚS 106/2011 pritom ústavný súd odmietol predstavu, že každý páchatel' viacčinného súbahu je automaticky natoľko nebezpečný, že si vyžaduje sprísnený trest. V napadnutej právnej úprave novelizujúcej Trestný poriadok zase zákonodarca analogicky predpokladá, že každá spolupracujúca osoba s „problematickou“ výpovednou minulosťou je automaticky nedôveryhodná ako dôkazný zdroj. Takýto paušalizujúci prístup je v priamom rozpore s individualizačnou logikou trestného procesu a s ústavnou požiadavkou, aby každý zásah do základných práv vrátane práva na spravodlivý proces bol založený na konkrétnych, individuálne posudzovaných okolnostiach.

66. Vychádzajúc z uvedeného, navrhovatelia sumarizujú, že aplikácia nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 106/2011 na napadnutú novelu Trestného poriadku nie je len možná, ale metodologicky správna. Rovnako ako v prípade asperačnej zásady ide v prípade napadnutého zákona v časti novelizácie Trestného poriadku o legislatívny zásah, ktorý prekračuje hranicu medzi legitímnou trestnou politikou a protiústavným normatívnym automatizmom, oslabuje nezávislosť súdnej moci a ohrozuje schopnosť trestného práva plniť jeho základnú funkciu v demokratickom právnom štáte.

II.

Návrh na pozastavenie účinnosti napadnutých ustanovení

67. Podľa názoru navrhovateľov z napadnutých ustanovení „*minimálne*“ čl. II zákona č. 416/2025 Z. z. (novela Trestného poriadku) spĺňa všetky predpoklady na pozastavenie účinnosti ústavným súdom. Navrhovatelia neuvádzajú žiadne dôvody na pozastavenie účinnosti čl. I napadnutého zákona.

68. Navrhovatelia argumentujú, že vzhľadom na mnohé spolupracujúce osoby nadobudnutím účinnosti čl. II zákona č. 416/2025 Z. z. dôjde v mnohých konkrétnych prípadoch k nastoleniu rozsiahlej právnej neistoty a sťažaniu až zmareniu vyšetrenia trestných činov (vrátane násilných trestných činov, ako napr. vražda, znásilnenie, zločinecké skupiny, korupcia a pod.), ale aj trestných činov dnes neobjasnených, ktorými bola spôsobená ujma na právach poškodených týkajúcich sa napr. ich života, zdravia, súkromia, dôstojnosti, majetku alebo na verejnom záujme či chránenej hodnote. Taká situácia znamená, že osobe alebo štátu, ktorým bola spôsobená škoda alebo ujma na právach spáchaním trestného činu, sa oddiali a potenciálne zmarí možnosť účinne sa domáhať náhrady alebo satisfakcie a nedočkajú sa spravodlivého rozhodnutia v rámci trestného konania. Existuje množstvo prebiehajúcich trestných konaní, v ktorých okamihom účinnosti ustanovenia § 119 ods. 6 Trestného poriadku konkrétne, priamo, reálne a bezprostredne hrozí, že nutnosťou aplikovať toto ustanovenie v súlade s jeho jasným jazykovým vyjadrením dôjde k zmareniu voľného hodnotenia dôkazov, a tým aj k zmareniu nezávislého a nestranného rozhodovania príslušných súdov a ich zákonných sudcov. Zlyhanie štátu pri vyšetrovaní závažných trestných činov môže viesť k porušeniu práv poškodených a obetí zaručených čl. 2, 3, 4 alebo čl. 8 dohovoru. Pozitívny záväzok štátu viesť účinné vyšetrovanie sa vzťahuje na veľmi závažné zásahy napr. do samotnej podstaty práva na súkromný život zaručeného čl. 8 dohovoru. Takými sú predovšetkým vážne zásahy do fyzickej či psychickej integrity, ako sú napríklad prípady domáceho násillia (rozhodnutie ESLP vo veci M. T. a S. T. proti Slovensku z 29. 5. 2012,

č. 59968/07, § 58 a § 64), sexuálneho násillia (pohlavné zneužívanie či znásilnenie, pozri napr. rozsudok ESLP vo veci X a Y proti Holandsku z 26. 3. 1985, č. 8978/80, § 27) či fyzického násillia proti skupinám vyžadujúcim špeciálnu ochranu, ako sú napr. deti (rozsudok ESLP vo veci Remetin proti Chorvátsku z 11. 12. 2012, č. 29525/10, § 91; porovnaj aj II. ÚS 182/2017, III. ÚS 173/2018, III. ÚS 71/2020, IV. ÚS 9/2021). Pozitívny záväzok štátu zabezpečiť efektívne rešpektovanie dôstojnosti, súkromia a rodinného života v zmysle čl. 3 a čl. 8 dohovoru tak implikuje požiadavku účinných trestnoprávnych nástrojov najmä v prípade aktov dotýkajúcich sa telesnej a duševnej integrity jedinca a ďalších základných hodnôt a esenciálnych aspektov súkromného života. Pozitívny záväzok štátu v tomto smere v procesnej rovine zahŕňa aj požiadavku efektivity trestného vyšetrovania (rozsudok ESLP zo 4. 12. 2003 vo veci M. C. proti Bulharsku, sťažnosť č. 39272/98), teda obetiam trestných činov a poškodeným prislúcha subjektívne právo na účinné vyšetrovanie, ktorého atribútmi sú dôkladnosť, rýchlosť, nezávislosť a zapojenie verejnosti (vrátane obetí a poškodených).

69. Navrhovatelia ďalej namietajú, že napadnuté ustanovenia boli pripravené a predložené na schvaľovanie národnou radou bez pripustenia potrebnej odbornej diskusie v pripomienkovom konaní, v rámci ich prerokovania v parlamente došlo k opakovanému porušeniu rokovacieho poriadku. Zároveň predmetný zákon má byť účinný vyhlásením v zbierke zákonov bez riadnej (akejkoľvek) legisvakácie. Dostatočná legisvakácia je pritom nevyhnutnou podmienkou toho, aby sa s dopadmi procesných zmien oboznámili orgány verejnej moci, ako aj verejnosť a pripravili sa na ich aplikáciu.

70. Nadväzujúc na uvedené, navrhovatelia poukazujú na to, že Rada prokurátorov Slovenskej republiky (ďalej len „rada prokurátorov“) v reakcii na prijatie predmetného zákona vo svojom vyhlásení vyjadrila „zásadný nesúhlas a hlboké znepokojenie“ nad obsahom aj spôsobom prijatia zmien v trestnej legislatíve, pričom upozornila na flagrantné porušovanie princípov legislatívneho procesu, na priame ohrozenie ústavných garancií spravodlivého procesu a na neprimerané zásahy do slobody prejavu. Legislatívny proces bol podľa rady prokurátorov degradovaný na nástroj presadzovania účelových zmien formou tzv. „prílepkov“, ktoré obsahovo nesúvisia s pôvodným návrhom zákona. Napadnuté ustanovenie čl. II zákona č. 416/2025 Z. z. novelizujúce Trestný poriadok v súvislosti so spolupracujúcimi osobami považuje rada prokurátorov za neústavný zásah do nezávislosti súdnej moci a práva na obhajobu. Rada prokurátorov v tejto súvislosti konštatovala, že automatické vylúčenie výpovedí spolupracujúcich osôb na základe formálnych kritérií predstavuje neakceptovateľný zásah do výlučnej právomoci súdov hodnotiť dôkazy a zároveň vytvára neprípustnú kolíziu s právom obvineného odoprieť výpoveď, keďže využitie tohto práva fakticky sankcionuje zneplatnením jeho svedectva v iných konaniach.

71. Navrhovatelia taktiež vo vzťahu k napadnutému ustanoveniu čl. I bodu 4 zákona č. 416/2025 Z. z. poukazujú na to, že rada prokurátorov zásadne odmieta kriminalizáciu porušenia volebného moratória alebo pravidiel kampane novým trestným činom marenia volebnej kampane s tým, že porušenie administratívnych pravidiel kampane je primárne správnym deliktom, ktorý sa má trestať pokutami v rámci volebných zákonov, pričom povyšovať takéto konanie na trestný čin s hrozbou odňatia slobody je v hrubom rozpore so zásadou *ultima ratio*, ktorá vyplýva z princípov právneho štátu. Zavedenie tejto skutkovej podstaty zároveň vyvoláva tzv. *chilling effect* (odstrašujúci účinok), keďže hrozba trestného stíhania povedie k autocenzúre novinárov a aktivistov, ktorí sa budú báť informovať o pozadí kandidátov a ich väzbách na zahraničie.

72. Navrhovatelia napokon v súvislosti s napadnutým ustanovením čl. I bodu 5 zákona č. 416/2025 Z. z. uvádzajú, že podľa rady prokurátorov nová legislatíva obsahuje aj neprípustný zásah do slobody prejavu a vedeckého bádania. Trestanie „sponchybnovania“ historických aktov je podľa nej typické pre autoritárske režimy a nepatrí do demokratickej spoločnosti. Štát nesmie diktovať históriu. Historické udalosti vrátane povojnového usporiadania a Benešových dekrétov musia byť predmetom slobodnej historickej a vedeckej diskusie, nie trestnoprávnej ochrany.

73. Navrhovatelia sú si vedomí, že podávajú návrh na pozastavenie účinnosti vo vzťahu k zákonu, ktorý ešte nebol vyhlásený v zbierke zákonov, avšak po podpise predmetného zákona prezidentom Slovenskej republiky, teda k neúčinnému zákonu. V tomto ohľade však odkazujú na uznesenie ústavného súdu č. k. PL. ÚS 3/2024-112 z 28. februára 2024 a pozastavenie účinnosti ešte nevyhlásenej novely Trestných kódexov z 8. februára 2024.

III.

Predbežné prerokovanie návrhu na začatie konania

74. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom [čl. 124 a čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy], pristúpil na neverejnom zasadnutí pléna k predbežnému prerokovaniu návrhu na začatie konania, a to v súlade s čl. 131 ods. 1 ústavy, ako aj s § 7 ods. 1 písm. a) a § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Účelom predbežného prerokovania návrhu je zistenie, či a v akom rozsahu možno návrh prijať na ďalšie konanie (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

75. Pri predbežnom prerokovaní návrhu na začatie konania ústavný súd zistil, že navrhovatelia podali návrh ako subjekt procesne legitimovaný podľa čl. 130 ods. 1 písm. a) ústavy [pozri tiež § 74 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Z prílohy 1 k návrhu, v zmysle ktorej navrhovatelia podpísali samotný návrh, vyplýva, že návrh na začatie konania podalo 51 poslancov národnej rady. Podmienka podľa čl. 130 ods. 1 ústavy, aby návrh podala najmenej pätina poslancov národnej rady, bola nepochybne splnená. Zároveň je skupina poslancov zastúpená povereným zástupcom, poslankyňou národnej rady Luciou Plavákovou.

76. Pokiaľ ide o splnenie obsahových náležitostí návrhu na začatie konania, skupina poslancov v súlade s § 43 ods. 1 a § 76 zákona o ústavnom súde správne ako účastníka konania, proti ktorému návrh smeruje, označila národnú radu, ktorá napadnutý zákon prijala. Vedľajším účastníkom konania je *ex lege* vláda zastúpená ministerstvom spravodlivosti.

77. Skupina poslancov navrhuje prijať na ďalšie konanie návrh na konanie o súlade ustanovení zákona, ktorý v čase podania návrhu ústavnému súde už bol podpísaný prezidentom Slovenskej republiky, no ešte nebol uverejnený v zbierke zákonov. Po podaní návrhu navrhovateľov ústavnému súde bol predmetný zákon 27. decembra 2025 uverejnený v zbierke zákonov pod č. 416/2025 Z. z. ako zákon (z 11. decembra 2025, pozn.), ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, pričom napadnuté ustanovenia nadobudli účinnosť dňom vyhlásenia v zbierke zákonov.

78. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadne dôvody, pre ktoré by bolo možné návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov pri predbežnom prerokovaní čo i len v časti odmietnuť (§ 56 ods. 2 v spojení s § 55 zákona o ústavnom súde), a preto bol tento návrh na začatie konania v súlade s § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde prijatý na ďalšie konanie v celom rozsahu (bod 1 výroku tohto uznesenia).

IV.

Posúdenie dôvodnosti návrhu na pozastavenie účinnosti napadnutého ustanovenia čl. II zákona č. 416/2025 Z. z.

IV.1. Všeobecné východiská:

79. Podľa čl. 125 ods. 2 ústavy ak ústavný súd prijme návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov na ďalšie konanie, môže pozastaviť účinnosť napadnutých právnych predpisov, ich častí, prípadne niektorých ich ustanovení, ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva a slobody, ak hrozí značná hospodárska škoda alebo iný vážny nenapraviteľný následok (rovnako § 78 zákona o ústavnom súde).

80. Účelom inštitútu pozastavenia účinnosti právnych predpisov (alebo ich jednotlivých ustanovení), ktorých súlad s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou má byť predmetom posúdenia v konaní podľa čl. 125 ústavy, je zaistenie účinnej a efektívnej ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) v súlade so zásadami vyplývajúcimi z princípu právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy).

81. V záujme rešpektovania požiadaviek obsiahnutých v princípe právneho štátu je pri tomto type rozhodnutia potrebné zachovať primeranú rovnováhu medzi požiadavkou účinného a neodkladného opatrenia v prospech ochrany základných práv a slobôd alebo ochrany iného verejného záujmu vymedzeného v čl. 125 ods. 2 ústavy pred negatívnymi dôsledkami účinnosti právneho predpisu, ktorého ústavnosť je sporná, na jednej strane a hodnotou právnej istoty vyplývajúcej zo záväznosti platného práva, ktorého nesúlad sa namieta, princípom demokracie v čl. 1 ods. 1 ústavy (porovnaj uznesenie č. k. PL. ÚS 24/2019-26, bod 42) a požiadavkou rešpektovania zákonodarnej moci (vzhľadom na ústavný princíp del'by moci) a s ňou súvisiacej prezumpcie ústavnosti právnych predpisov na strane druhej (PL. ÚS 17/2014-51, PL. ÚS 8/2017-11, PL. ÚS 26/2019-77, PL. ÚS 3/2024-112).

82. Ústavný súd zdôrazňuje, že jeho právomoc pozastaviť účinnosť napadnutého právneho predpisu v nadväznosti na predbežné prerokovanie a prijatie návrhu na ďalšie konanie v rámci konania o prieskume ústavnosti právnych predpisov je upravená priamo v texte ústavy a má ústavnú právnu silu (čl. 125 ods. 2 ústavy). Dôvodom, prečo sa tak ústavodarca rozhodol, je skutočnosť, že pozastavenie účinnosti do istej miery konkuruje zákonodarnej právomoci národnej rady. Uvedomujúc si túto skutočnosť, ústavný súd štandardne uvádza (napr. PL. ÚS 12/2021-79), že pozastavenie účinnosti zákona je vážnym zásahom do právomoci zákonodarného orgánu, a preto k nemu pristupuje veľmi obozretne a výnimočne. Ústavný súd súhlasí s tézou, že pozastavenie účinnosti nemá slúžiť neúspešným aktérom z legislatívneho procesu na odklad účinnosti zákona, s ktorým nesúhlasia (porov. bod 15 uznesenia sp. zn. 2 BvQ 48/00 nemeckého spolkového ústavného súdu). Pozastavenie účinnosti musí vychádzať výlučne zo splnenia ústavných podmienok

(PL. ÚS 3/2024-112, PL. ÚS 19/2025-48). Z ústavnej právnej sily tohto inštitútu však zároveň vyplýva, že právo pozastaviť účinnosť je autonómnou a priamou ústavnou právomocou ústavného súdu, ktorej výkon nesmie byť obmedzovaný, a to ani podústavnou právnou úpravou alebo jej interpretáciou či aplikáciou v špecifických prípadoch.

83. Článok 125 ods. 2 ústavy viaže oprávnenie ústavného súdu rozhodnúť o pozastavení účinnosti právneho predpisu na existenciu jedného z troch alternatívnych predpokladov: (i) ohrozenie základných práv a slobôd, (ii) hrozba značnej hospodárskej škody alebo (iii) iný vážny nenapraviteľný následok, a to za predpokladu takých dôvodov, ktoré zakladajú záver o reálnom, bezprostrednom, konkrétnom a dostatočne intenzívnom ohrození ústavným poriadkom chránených záujmov. Zároveň je zrejmé, že každý z týchto predpokladov je iný a iné musia byť aj podmienky ich aplikácie.

84. Ohrozenie základných práv a slobôd znamená, že ďalším uplatňovaním napadnutého právneho predpisu, jeho časti alebo jeho ustanovenia bude zúžený chránený rozsah jednotlivých základných práv a slobôd alebo bude výkon týchto práv a slobôd obmedzovaný (sťažovaný) neprimeranými podmienkami či prekážkami.

85. Ústavný súd musí pri úvahách o ohrození základných práv a slobôd vziať taktiež do úvahy a) štandard práv (právnú pozíciu) jednotlivcov z obdobia pred napadnutou právnou úpravou, b) rozsah, v akom bol daný štandard zmenený novou právnou úpravou, ako aj c) k čomu smeruje návrh na pozastavenie účinnosti a návrh meritórneho rozhodnutia. Ďalej je dôležité prihliadať na d) reverzibilitnosť právnej pozície jednotlivcov [(ne)napraviteľnosť záťaž spôsobených napadnutou právnou úpravou] a, prirodzene, aj na e) charakter základného práva, o ktorého ohrozenie ide (porovnaj napr. uznesenia č. k. PL. ÚS 24/2019-26, PL. ÚS 3/2024-112, PL. ÚS 19/2025-48).

86. Z obsahu napadnutých ustanovení je zrejmé, že posúdenie dôvodnosti pozastavenia účinnosti sa má týkať predpisov z odvetvia trestného práva. Ústavný súd pripomína, že trestné právo chráni pre spoločnosť najcennejšie hodnoty a práve pre cennosť týchto hodnôt reaguje trestami, ktoré sú v rámci právneho poriadku najintenzívnejšími zásahmi do právneho postavenia jednotlivcov. Štát považuje niektoré konania za natoľko nebezpečné, že reakciu na ne nenecháva na poškodených, ale sám ich vyšetroje a trestá. Ústavný súd už v tejto súvislosti uviedol, že Trestný zákon zaisťuje ochranu pred konaním, ktoré útočí proti najdôležitejším hodnotám našej spoločnosti, a v prípadoch konaní tak spoločensky nebezpečných, že v nich nepostačuje uplatnenie zodpovednosti prostredníctvom prostriedkov iných právnych odvetví. Pasivita štátu pri ochrane elementárnych hodnôt pred činmi nebezpečnými pre spoločnosť by následne mohla viesť k svojvôli či svojpomoci občanov a k chaosu, preto je legitimita trestnoprávných zásahov štátu v takýchto prípadoch plne opodstatnená (PL. ÚS 3/2024-112).

87. V trestnom práve sa tak odzrkadľuje konflikt základných práv a slobôd páchatel'ov protiprávneho konania na jednej strane a účinnej ochrany fyzických osôb a právnických osôb pred najzávažnejšími zásahmi do práv, ktorých povaha (život, zdravie, majetok) ich formuje do polohy celospoločenských záujmov, na strane druhej. Hoci prirodzeným predmetom dominantného záujmu ústavnosúdnej ochrany sú práva páchatel'ov trestnej činnosti, ústavný súd je ústavou (čl. 124 ústavy) povelaný poskytovať účinnú ochranu aj opozitnému záujmu, ktorého obsahom je ochrana spoločnosti pred dôsledkami trestnej činnosti a pred jej páchatel'mi. Vytvorením účinného

a efektívneho systému trestnoprávnej ochrany totiž štát v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z princípu právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy) plní svoj pozitívny záväzok právnej ochrany pred najzávažnejšími formami protiprávneho správania smerujúceho proti najdôležitejším hodnotám, zabezpečujúc tak dôveru fyzických osôb a právnických osôb v právny poriadok, ich právnu istotu v tomto smere a taktiež účinnú ochranu ich základných práv a slobôd, čo sú všetko atribúty zahrnuté v princípe právneho štátu (PL. ÚS 3/2024-112).

88. Z uvedených dôvodov platí, že hoci štát požíva pri koncepčnom formovaní a následnom uplatňovaní trestnej politiky pomerne širokú mieru uváženia, táto je predsa len obmedzená ústavnými limitmi (PL. ÚS 3/2024-112).

89. Ústavný súd pri rozhodovaní o pozastavení účinnosti trestnoprávnych noriem vychádza zároveň zo skutočnosti, že trestné právo je najrazantnejším mocenským prostriedkom ochrany spoločnosti. Zo skutočnosti, že trestné právo má veľmi zložitú vnútornú súvislosť a jeho aplikácia má veľmi závažné dôsledky, vyplýva, že jeho cyklické zmeny môžu mať negatívny vplyv na pozíciu obvinených, ako aj poškodených (porov. PL. ÚS 3/2024-112, bod 118), čo platí nielen pre trestné právo hmotné, ale aj pre trestné právo procesné.

90. Národná rada prijala 11. decembra 2025 zákon č. 416/2025 Z. z., ktorým bol novelizovaný Trestný zákon (čl. I) a Trestný poriadok (čl. II). V Trestnom zákone bola novelizovaná skutková podstata krádeže a zároveň boli doň vnesené nové skutkové podstaty marenia volebnej kampane (§ 351a) a popierania mierového usporiadania po druhej svetovej vojne (§ 417f). Novela zároveň vniesla do Trestného poriadku nový druh nezákonného dôkazu. Navrhovatelia namietajú neústavnosť oboch nových skutkových podstát. Vyčítajú im nesúlad so slobodou prejavu a skutkovej podstate marenia volebnej kampane navyše rozpor so zásadou neobmedzovania slobodnej súťaže politických síl. Taktiež namietajú nesúlad zákonom stanovenej nezákonnosti dôkazu, ktorý pochádza od nedôveryhodnej spolupracujúcej osoby, s ústavne chránenou zásadou voľného hodnotenia dôkazov.

91. V rámci predbežného prerokovania preto ústavný súd na základe návrhu navrhovateľov pristúpil k posúdeniu dôvodnosti pozastavenia účinnosti čl. II zákona č. 416/2025 Z. z.

92. Pokiaľ ide o navrhovateľmi napadnuté ustanovenie čl. II zákona č. 416/2025 Z. z., ktorým sa novelizuje Trestný poriadok, možno zhrnúť, že navrhovatelia namietajú neústavnosť normy, ktorá stanovuje, že ak spolupracujúca osoba v *akomkoľvek* trestnom konaní nevy povedala pravdivo o podstatných skutočnostiach alebo neuviedla vo svojej výpovedi všetky podstatné skutočnosti, tak jej výpoveď je *ex lege* dôkazom, ktorý sa nesmie v konaní použiť (čl. II bod 1 zákona č. 416/2025 Z. z.), ako aj neústavnosť normy stanovujúcej, že odôvodnenie rozsudku musí obsahovať aj hodnotenie dôveryhodnosti osoby, ktorej bol poskytnutý benefit, ak od nej boli získané dôkazy (čl. II bod 2 zákona č. 416/2025 Z. z.). Navrhovatelia vnímajú predovšetkým neústavnosť ustanovenia o zákaze použitia dôkazu od nedôveryhodnej spolupracujúcej osoby v rozpore s ústavne chráneným princípom voľného hodnotenia dôkazov a s právom na obhajobu.

93. Navrhovatelia v návrhu na pozastavenie tvrdia, že aplikáciou napadnutých ustanovení v trestných konaniach so spolupracujúcou osobou môže byť ohrozená právna istota poškodených, zvlášť tých, ktorých postavenie je osobitne chránené čl. 2, 3, 4 a 8 dohovoru. Táto aplikácia môže nastať kedykoľvek. Taktiež zdôrazňujú, že táto norma vzišla z pozmeňovacieho návrhu ÚPV,

nebola k nej odborná diskusia a počas prerokovania došlo k porušeniu rokovacieho poriadku národnej rady. Napokon navrhovatelia odkazujú na kritické stanovisko rady prokurátorov.

IV.2. Posúdenie dôvodnosti pozastavenia účinnosti čl. II bodu 1 zákona č. 416/2025 Z. z. (novela Trestného poriadku):

94. Ústavný súd považuje za užitočné najprv uviesť, že § 119 Trestného poriadku obsahoval pôvodne od roku 2006 výlučne zákaz použitia dôkazu získaného nezákonným donútením alebo hrozbou takéhoto donútenia (iné typy nezákonných dôkazov sa odvodzujú výkladom Trestného poriadku). Ustanovenie bolo prevzaté z predchádzajúceho Trestného poriadku (zákon č. 141/1961 Zb.), do ktorého bolo vnesené novelizáciou zákonom č. 178/1990 Zb., ktorá tým transformovala záväzok plynúci z Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. Novelou zákonom č. 40/2024 Z. z. bol do tejto kategórie pridaný (i) dôkaz získaný na základe nezákonného benefitu, teda ak štát samotný porušil zákonné podmienky týkajúce sa benefitu. Napadnutá novela k tomu pridala do danej skupiny ešte (ii) dôkaz pochádzajúci od spolupracujúcej osoby, ktorá v inom trestnom konaní nevypovedala pravdivo o podstatných skutočnostiach alebo neuviedla všetky podstatné skutočnosti.

95. Ústavný súd už mal možnosť rozhodovať o pozastavení účinnosti ustanovení Trestného poriadku, teda základného predpisu z odboru *trestného práva procesného*. Skupina poslancov vo veci sp. zn. PL. ÚS 1/2022 navrhla vyslovenie nesúladu právomoci generálneho prokurátora Slovenskej republiky zrušiť právoplatné rozhodnutie v prípravnom konaní. Súčasťou podania bol aj návrh na pozastavenie predmetných ustanovení. Ústavný súd návrhu uznesením č. k. PL. ÚS 1/2022-25 z 2. februára 2022 nevyhovel, pričom zdôraznil, že ide o úpravu ustálenú, pretože bola súčasťou Trestného poriadku od jeho prijatia v roku 2005.

96. Trestný poriadok, ako stanovuje jeho § 1, *upravuje postup orgánov činných v trestnom konaní a súdov tak, aby trestné činy boli náležite zistené, ich páchatelia boli podľa zákona spravodlivo potrestaní a výnosy z trestnej činnosti boli odňaté, pričom treba rešpektovať základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb.*

97. Z hľadiska ochrany ústavnosti, resp. ľudských slobôd je veľmi citlivé, aké správanie a ako prísne štát trestá, teda aké sú ústavné štandardy trestného práva hmotného. Uvedené potvrdzuje početná judikatúra ústavného súdu (PL. ÚS 5/2017, PL. ÚS 3/2024). Nemenej ústavne významný je aj spôsob – proces, akým štátne authority presadzujú trestné právo. Z citovaného § 1 Trestného poriadku, ktorý reflektuje našu, resp. európsku právnu kultúru, vyplýva, že účelom trestného procesu nie je len náležité zistenie trestných činov a prípadné potrestanie páchatel'ov, *ale aj samotná spravodlivosť konania ako celku (fair trial).*

98. Vykonávanie dokazovania – rekonštrukcia minulých dejov je kľúčovou časťou spravodlivého procesu, pretože na jeho základe sa ustáli vina či nevina obvineného, teda samotné vyústenie konania. Inštitút spolupracujúcej osoby predstavuje významný a prospešný trestno-procesný inštitút, ktorého účelom je zvyčajne prekonať dôkaznú núdzu pri závažnej trestnej činnosti (porovnaj napr. I. ÚS 67/2025, I. ÚS 245/2024). Z prehľadu vývoja § 119 Trestného poriadku (bod 96 odôvodnenia tohto uznesenia) vyplýva, že od rekonštrukcie nebol až do nedávnych novelizácií súvisiacich s postavením spolupracujúcich osôb predmetom zmien. Tieto zmeny nie sú

len technické, ale, naopak, možno ich označiť ako zmeny zásadné, *konceptné*, pretože Trestný poriadok okrem osobitnej výnimky do roku 2024 nepoznal explicitne zákonom ustanovený inštitút takpovediac *zakázaného svedka*.

99. Napadnutá novela Trestného poriadku neobsahuje prechodné ustanovenia. Z uvedeného možno odvodiť, že napadnutá norma sa má aplikovať aj na prebiehajúce trestné konania. Slovenský trestný proces je značne komplexný s výrazným zastúpením prípravného konania, v ktorom taktiež prebieha rozsiahle dokazovanie.

100. Pri rozhodovaní o pozastavení účinnosti ústavný súd porovnáva právny stav bez jej pozastavenia a právny stav po pozastavení účinnosti právneho predpisu, resp. stav po novele a pred novelou, pričom pri posudzovaní dôvodov na pozastavenie účinnosti je v zmysle judikatúry ústavného súdu dôležitým kritériom „(ne)napraviteľnosť“ následkov. Ústavný súd musí posudzovať tiež to, aké negatívne dôsledky môže vyvolať prípadné pozastavenie účinnosti napadnutých právnych predpisov, ich častí, prípadne niektorých ich ustanovení. Z tohto pohľadu je potrebné vykonať test dôsledkov pozastavenia účinnosti, a to porovnaním (i) dôsledkov nepozastavenia účinnosti preskúmaného právneho predpisu spolu s prípadným neskorším vyhovením návrhu v merite veci na jednej strane (ii) s dôsledkami pozastavenia účinnosti napadnutého právneho predpisu spolu s prípadným neskorším nevyhovením návrhu v merite veci na strane druhej, pričom súčasťou daného porovnania je aj zhodnotenie následkov prípadného vyhlásenia nesúladu (porov. PL. ÚS 13/2012 – platy sestier, PL. ÚS 3/2024 – novela trestných kódexov).

101. Špecifikom prerokúvanej veci je skutočnosť, že je zložité predvídať, ako budú trestné súdy a orgány činné v trestnom konaní aplikovať napadnuté ustanovenie čl. II bodu 1 zákona č. 416/2025 Z. z. Ústavný súd spravidla pozastavuje predpisy, pri ktorých je *zrejmý* právny stav pred pozastavením ich účinnosti na jednej strane, ako aj po ich prípadnom pozastavení na strane druhej vrátane následkov vyslovenia nesúladu. Napríklad pri otázkach platových (PL. ÚS 13/2012, PL. ÚS 8/2017) či daňových (PL. ÚS 117/2011) sú jasné ekonomické súvislosti pozastavenia alebo pri pozastavení zásahov do súkromia sú zrejmé obidve úrovne daného práva u ohrozených osôb (PL. ÚS 13/2020). Avšak pri norme týkajúcej sa dokazovania, ktorá neobsahuje podrobnejšie kritériá aplikácie, nie je možno obdobne jasne predvídať všetky dôsledky aplikácie na prebiehajúce konania a ešte náročnejšie je predvídať, aké následky na pozíciu dotknutých osôb v týchto konaniach by malo neskoršie vyhlásenie protiústavnosti tohto typu normy bez jej pozastavenia.

102. K uvedenému je potrebné dodať, že nová úprava obsahuje dve ustanovenia: Ustanovenie o samotnej neprípustnosti dôkazu (§ 119 ods. 6 Trestného poriadku) a ustanovenie o povinnosti súdu uviesť hodnotenie dôveryhodnosti osoby, ktorej bol poskytnutý benefit, ak od nej boli získané dôkazy (§ 168 ods. 1 Trestného poriadku). Z textu právnej úpravy ani za pomoci dôvodovej správy ÚPV nie je zrejmý vzťah daných ustanovení. Ustanovenia možno čítať tak, že najskôr je potrebné konštatovať, že osoba je nedôveryhodná, a potom sa stáva nezákonným svedkom alebo platí postupnosť opačná, prípadne sú ustanovenia nezávislé a nie sú vzájomne podmienené. Dôvodová správa k predmetným ustanoveniam uvádza: *«Úprava spolupracujúcich obvinených v zákone č. 40/2024 Z. z. sa v praxi ukázala ako nedostatočná. V praxi sa stále možno stretnúť so zneužívaním inštitútu spolupracujúceho obvineného (tzv. „kajúcnik“) a odsúdením osôb práve na základe výpovedí týchto osôb, ktoré sa ukázali ako nedôveryhodné tým, že vo svojich iných výpovediach vypovedali nepravdivo, pričom súdy sa nedostatočne vysporadúvajú s hodnotením ich*

dôveryhodnosti a prípadné odsúdenie takýchto kajúcnikov za trestný čin krivej výpovede a krivej prisahy podľa § 346 Trestného zákona je z hľadiska vedenia trestného konania pomerne komplikované a zdĺhavé. V nadväznosti aj na judikatúru ESLP (napr. vo veci Adamčo vs. Slovenská republika) sa navrhuje bližšie špecifikovať nepoužiteľnosť dôkazov získaných prostredníctvom poskytnutia nezákonného benefitu a vyslovene sa prikazuje súdu vysporiadať sa v odôvodnení rozsudku s dôveryhodnosťou spolupracujúcej osoby, ktorej bol poskytnutý benefit.»

103. Ústavný súd sa, zohľadňujúc už uvedené, zameril na navrhovateľmi tvrdené ohrozenie základných práv a slobôd a možnú nenapraviteľnosť záťaž, ktoré by mohli vzniknúť v prípade, ak by návrhu na pozastavenie účinnosti napadnutého ustanovenia čl. II bodu 1 zákona č. 416/2025 Z. z. nebolo vyhovené.

104. V prípade nevyhovenia návrhu na pozastavenie účinnosti predmetného ustanovenia by podľa ústavného súdu bezpochyby došlo k zásahom do množstva prebiehajúcich trestných konaní s potenciálom ohroziť subjektívne práva poškodených, ako aj subjektívne práva samotných spolupracujúcich obvinených.

105. Pokiaľ ide o práva poškodených, tieto by mohli byť ohrozené v prípade, že by sa na výpovede spolupracujúcich obvinených, ktoré často predstavujú jeden z hlavných dôkazných prostriedkov na objasňovanie závažnej trestnej činnosti, v určitých trestných konaniach neprihliadalo, v dôsledku vzniknutej dôkaznej núdze by došlo k právoplatnému skončeniu predmetných trestných konaní inak ako odsúdením páchatel'ov. Aj ak by ústavný súd následne dospel k záveru o nesúlade predmetného ustanovenia Trestného poriadku s ústavou, možnosť znovuo tvorenia týchto právoplatne skončených trestných konaní nie je jednoznačne definovateľná.

106. Vo vzťahu k samotným spolupracujúcim osobám ako beneficentom prichádza do úvahy predovšetkým ohrozenie ich ústavou garantovaného práva na obhajobu, ktorého následky by bolo možné iba ťažko reparovať. Všeobecná formulácia použitá v § 119 ods. 6 Trestného poriadku („dôkaz získaný od osoby“) na určenie rozsahu dôkaznej neprípustnosti za tam uvedených podmienok evokuje predstavu, že dotknutá osoba je dôkazne diskvalifikovaná aj v trestnom konaní, ktoré je vedené proti nej samotnej. Nemohla by teda ani byť vypočítaná ako obvinený (ku skutku kladenému jej za vinu), čo generuje dôvodný predpoklad relevantného porušenia základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy, a teda aj dôvod na pozastavenie účinnosti označeného zákonného ustanovenia.

107. Nadväzujúc na uvedené, ústavný súd pripomína ústavnú ochranu právnej istoty, v súvislosti s ktorou nedávno (v uznesení č. k. PL. ÚS 19/2025-48, bod 72 – Úrad na ochranu oznamovateľ'ov) konštatoval, že ak štát „pozve“ konkrétnou právnou úpravou a jej aplikáciou jednotlivca do určitého ústavne chráneného postavenia, môže dané postavenie meniť, resp. meniť náhle len na základe adekvátneho verejného záujmu. Ústavný súd už vyslovil nesúlad právnej úpravy, ktorá náhle zasiahla do subjektívnych práv (PL. ÚS 3/09 – náhlosť zákazu zisku). Vo vzťahu k dôvere v právny poriadok ústavný súd v právnej vete nálezu sp. zn. PL. ÚS 10/04 uviedol, že „zo samotného výrazu legitímne očakávanie vyplýva, že účelom tohto princípu je ochrana súkromných osôb pred nepredvídateľným mocenským zásahom do ich právnej situácie, na ktorej vyústenie do určitého výsledku sa spoliehali. Legitímne očakávanie je užšou kategóriou ako právna istota. Štát môže vertikálnym mocenským zásahom, napríklad náhlou zmenou pravidiel, na ktoré sa súkromné osoby spoliehali a ktoré spravidla súvisia s ľudským právom, porušiť legitímne

očakávanie ako princíp právneho štátu. Ide o jeden z množstva konkrétnych výrazov princípu materiálneho právneho štátu, v ktorom všetci nositelia verejnej moci vrátane parlamentu sú podriadení ústave a jej princípom. Ťažiskom ústavného systému je jednotlivec a jeho sloboda, do ktorej nemožno arbitrárne zasahovať. Zákonodarca nevykonáva voči občanom neobmedzenú moc a občan nie je len pasívnym adresátom vrchnostenských predpisov.“

108. Dôvera v stálosť objektívneho práva má pritom v predmetnej veci nadštandardný význam. Právny vzťah medzi štátnou mocou reprezentovanou prokuratúrou na jednej strane a spolupracujúcim obvineným na strane druhej si totiž vyžaduje vysokú mieru dôvery zo strany spolupracujúceho obvineného, ak má spolupracujúci obvinený odhaľovať nielen trestnú činnosť iných osôb, ale aj vlastnú trestnú činnosť, resp. svoj podiel na nej, čím sa fakticky a dobrovoľne vzdáva určitých aspektov svojho práva na obhajobu.

109. V tejto súvislosti je podstatné, že čl. II zákona č. 416/2025 Z. z. neobsahuje explicitné prechodné ustanovenie, ktoré by stanovovalo, či sa ním zavádzaný nový procesný režim hodnotenia neprípustnosti dôkazu vzťahuje aj na už spolupracujúcich obvinených. Vzhľadom na skutočnosť, že sa na procesné predpisy pri absencii prechodných ustanovení vzťahuje okamžitá aplikabilita (body 29 – 30 uznesenia sp. zn. PL. ÚS 11/2024 – upomínacie konanie), možno dôvodne predpokladať, že takto by boli aplikované aj na doterajších spolupracujúcich obvinených. Inými slovami, absencia prechodného ustanovenia v znení zodpovedajúcom formulácii, že sa konanie dokončí podľa doterajších predpisov (alebo určitej jej modifikácii), znamená, že napadnuté ustanovenie sa uplatní aj v už prebiehajúcich konaniach.

110. Z uvedeného vyplýva, že spolupracujúci obvinení už nemajú priestor sa rozhodnúť, či by sa aj v takomto právnom rámci pôvodne rozhodli spolupracovať s orgánmi činnými v trestnom konaní. Nie je pritom sporné, že prokuratúra sa s viacerými obvinenými na priznaní statusu spolupracujúceho obvineného dohodla, z čoho vyplýva, že zásah je bezprostredný a reálny, nie špekulatívny (m. m. bod 78 uznesenia č. k. PL. ÚS 19/2025-48 – Úrad na ochranu oznamovateľov).

111. Ústavný súd ako súd ľudskoprávny zdôrazňuje, že jeho východiskom je tendencia podporovať menšiu trestnú represiu proti obžalovaným, k čomu nepriamo môže smerovať aj napadnuté ustanovenie. Napriek tomu je v predmetnej veci právne bezpečnejšie z hľadiska ochrany hodnoty spravodlivosti trestného procesu, ktorá je previazaná s ľudskoprávnymi pozíciami poškodených, ale aj spolupracujúcich osôb, účinnosť napadnutého ustanovenia čl. II bodu 1 zákona č. 416/2025 Z. z. pozastaviť s tým, že napadnutá norma predstavuje zásah do živých konaní (reálnosť a bezprostrednosť – bod 83 odôvodnenia tohto uznesenia) a ide o ustanovenie, ktoré je jednak koncepčnou zmenou a zároveň ktorého dôsledky aplikácie nie je možno v súčasnosti jasne predvídať. Uvedené platí zvlášť z toho hľadiska, že v predmetnej veci je namietaná aj ústavnosť legislatívneho procesu, čo môže viesť k viacnásobným zmenám daných ustanovení vrátane situácie, ak by ústavný súd odobril ústavnosť danej normy z hľadiska ľudskoprávneho, ale nie z hľadiska ústavných štandardov legislatívneho procesu.

112. V už citovanom uznesení č. k. PL. ÚS 1/2022-25 o nepozastavení § 363 a nasl. Trestného poriadku ústavný súd (bod 32) uviedol, že *kritériá, ktoré vo svojej judikatúre sformuloval ústavný súd pri posudzovaní návrhu na pozastavenie účinnosti napadnutých ustanovení, je v posudzovanom prípade potrebné použiť primerane faktu, že napadnuté ustanovenia upravujú inštitút, ktorý*

je súčasťou Trestného poriadku od jeho prijatia v roku 2005. Aj keď napadnuté ustanovenia prešli dvoma novelami, ktorým sa ústavný súd bude venovať v rámci meritórneho prieskumu, nie je možné hovoriť o vzťahu, resp. strete pôvodnej či doterajšej právnej úpravy a novej právnej úpravy. Ide o opačnú situáciu v porovnaní s prerokúvanou vecou, pretože vtedy išlo o pozastavenie stabilného, zavedeného inštitútu trestného procesu, zatiaľ čo tentokrát ide o nový inštitút, ktorý má črty koncepcnej zmeny. Napokon je potrebné zmieniť aj uznesenie č. k. PL. ÚS 3/2024-112, ktorým boli pozastavené dotknuté ustanovenia § 119 ods. 5 a 6 Trestného poriadku, a následne ústavný súd čiastočne vyhovel návrhu na nesúlad týchto ustanovení, aj keď nie vyslovene nezákonnosť dôkazu získaného na základe nezákonného benefitu.

113. Vzhľadom na uvedené ústavný súd pozastavil účinnosť napadnutého ustanovenia čl. II bodu 1 zákona č. 416/2025 Z. z. (bod 2 výroku tohto uznesenia).

IV.3. Posúdenie dôvodnosti pozastavenia účinnosti čl. II bodu 2 zákona č. 416/2025 Z. z. (novela Trestného poriadku):

114. Pokiaľ ide o napadnuté ustanovenie čl. II bodu 2 zákona č. 416/2025 Z. z., podľa ktorého odôvodnenie rozsudku musí obsahovať aj hodnotenie dôveryhodnosti osoby, ktorej bol poskytnutý benefit, ak od nej boli získané dôkazy, ústavný súd konštatuje, že navrhovatelia sa v návrhu na pozastavenie účinnosti sústredili na právnu úpravu zavedenú čl. II bodom 1 zákona č. 416/2025 Z. z., no vo vzťahu k napadnutému ustanoveniu čl. II bodu 2 zákona č. 416/2025 Z. z. nepoukázali na žiadne relevantné skutočnosti, ktoré by aj samostatne zakladali dôvodnosť pozastavenia účinnosti aj tohto napadnutého ustanovenia, pričom ani ústavný súd sám žiadnu takúto skutočnosť nezistil. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že v zmysle § 168 ods. 1 Trestného poriadku bol súd aj predtým (t. j. pred nadobudnutím účinnosti napadnutého ustanovenia čl. II bodu 2 zákona č. 416/2025 Z. z.) povinný v odôvodnení rozsudku uviesť, ktoré skutočnosti vzal za dokázané, o ktoré dôkazy svoje skutkové zistenia opiera a akými úvahami sa spravoval pri hodnotení vykonaných dôkazov. Vzhľadom na uvedené ústavný súd návrhu na pozastavenie účinnosti napadnutého ustanovenia čl. II bodu 2 zákona č. 416/2025 Z. z. nevyhovel (bod 3 výroku tohto uznesenia).

115. Ústavný súd v záujme rýchlosti a plynulosti konania rozhodol podľa § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, že výrok 1 tohto uznesenia nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť okamihom jeho prijatia ústavným súdom (bod 4 výroku tohto uznesenia).

IV.4. Účinky rozhodnutia:

116. Podľa čl. 125 ods. 6 ústavy rozhodnutie ústavného súdu o pozastavení účinnosti napadnutých ustanovení sa vyhlasuje spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Právoplatné rozhodnutie ústavného súdu je všeobecne záväzná. Rozhodnutie o pozastavení účinnosti napadnutého zákona sa stane všeobecne záväzná (právoplatná) dňom jeho vyhlásenia v zbierke zákonov. Keďže ide o novelizačné body predmetnej zákonnej úpravy, pozastavenie účinnosti sa prejaví v zmysle § 84 ods. 1 časti vety za bodkočiarkou zákona o ústavnom súde.

117. Podľa čl. 125 ods. 5 ústavy platnosť rozhodnutia o pozastavení účinnosti napadnutého zákona zanikne vyhlásením rozhodnutia vo veci samej, ak toto rozhodnutie o pozastavení účinnosti ústavný súd už predtým nezruší, pretože pominuli dôvody, pre ktoré bolo prijaté.

118. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde pripájajú k tomuto rozhodnutiu odlišné stanoviská sudcovia Ivan Fiačan, Rastislav Kaššák, Ľuboš Szigeti a Robert Šorl, ktoré sa týkajú výroku a odôvodnenia rozhodnutia.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok. Podľa čl. 125 ods. 6 ústavy sa rozhodnutie ústavného súdu o pozastavení účinnosti napadnutých právnych predpisov, ich častí, prípadne niektorých ich ustanovení vyhlasuje spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Právoplatné rozhodnutie ústavného súdu je všeobecne záväzné.

V Košiciach 11. februára 2026

Ivan Fiačan
predseda Ústavného súdu
Slovenskej republiky